

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Monika Bechnerová

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Rozbor a porovnání úspěšnosti obranných činností ve
volejbalu u vybraných družstev kadetek z Mistrovství Evropy
2015**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Rostislav Vorálek, Ph.D.

Vypracoval:
Monika Bechnerová

Praha, srpen 2017

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Za pomoc při zpracování této bakalářské práce bych chtěla poděkovat PhDr. Rostislavu Vorálkovi, Ph.D. za odborné vedení a Ing. Zdeňku Sklenářovi za poskytnutá data a statistiky a jejich vysvětlení z ME kadetek v Plovdivu.

Abstrakt

Název: Rozbor a porovnání úspěšnosti obranných činností ve volejbalu u vybraných družstev kadetek z Mistrovství Evropy 2015

Cíle: Hlavním cílem této práce je provést rozbor a srovnání herní výkonnosti reprezentačních družstev kadetek České Republiky, Turecka, Ruska a Srbska na ME kadetek 2015 v Bulharsku z hlediska obranných herních činností jednotlivce - blokování, vybírání. Naší snahou bylo porovnat úspěšnost blokování a vybírání mezi reprezentačními družstvy kadetek České Republiky, Turecka, Srbska a Ruska.

Metody: K provedení rozboru byla použita data zpracovaná v diagnostickém programu Datavolley, který je používán pro rozbor herních činností. Analyzovaná data jsou zpracována do tabulek a grafů a jednotlivé hodnoty následně dle potřeby převedeny na procenta pomocí matematicko – statistické metody.

Výsledky: Ukazují na rozdíly mezi vybranými družstvy a poskytují doporučení pro budoucí práci s mládežnickými reprezentačními družstvy.

Klíčová slova: volejbal, herní činnost jednotlivce, vybírání, blok, Datavolley

Abstract

Title: The Analysis and Comparison of Effectiveness of Defensive Individual Play Skills in Volleyball of Chosen Cadet Girls Teams from The European Championship 2015.

Objectives: The main aim of this study is to carry out an analysis and comparison of the play performance of the representative teams of cadet girls teams from the Czech Republic, the Republic of Turkey, the Russian Federation and the Republic of Serbia at the European Championship 2015 in Bulgaria from the point of view of defensive individual skills - blocking and digging. We tried to compare effectiveness of blocking and digging of above mentioned teams.

Methods: For carrying out our analysis we have used data processed in the diagnostic programme Datavolley, which is used for analyses of play skills in volleyball. The processed data are arranged into tables and graphs and individual values are (if needed) transferred into percentages using mathematical-statistical methods.

Results: The results show the differences between chosen teams and provide recommendations for future work with youth representative teams.

Keywords: volleyball, individual play skills, digging, block, Datavolley.

Obsah

1	Úvod	10
2	Teoretická část	12
2.1	Charakteristika volejbalu – sportovní hra	12
2.2	Herní výkon ve volejbalu	13
2.2.1	Individuální herní výkon.....	14
2.2.2	Týmový herní výkon.....	17
2.3	Herní činnosti jednotlivce	17
2.3.1	Podání	19
2.3.2	Přihrávka	19
2.3.3	Nahrávka	20
2.3.4	Útočný úder.....	21
2.3.5	Blokování.....	21
2.3.6	Vybírání	23
2.3.7	Libero.....	26
2.4	Herní kombinace	26
2.5	Herní systémy.....	28
2.6	Diagnostika individuálního herního výkonu	29
2.6.1	Datavolley	31
3	Cíl práce, úkoly práce, pracovní hypotézy	33
3.1	Cíl práce	33
3.2	Úkoly práce	33
3.3	Pracovní hypotézy	33
4	Metodika práce	34
4.1	Charakteristika sledovaného souboru	34
4.2	Výzkumné metody	37
4.2.1	Hodnocení blokování	37
4.2.2	Hodnocení vybírání.....	38
5	Výsledky rozboru	40
5.1	Porovnání a hodnocení blokování ve vyhraných setech	40
5.2	Porovnání a hodnocení vybírání ve vyhraných setech.....	41
5.3	Porovnání a hodnocení obranných HČJ ve vyhraných setech	42
5.4	Porovnání a hodnocení blokování v prohraných setech.....	43

5.5	Porovnání a hodnocení vybírání v prohraných setech	44
5.6	Porovnání a hodnocení obranných HČJ v prohraných setech.....	45
5.7	Porovnání a hodnocení blokování ve všech setech	46
5.8	Porovnání a hodnocení vybírání ve všech setech.....	47
5.9	Porovnání a hodnocení obranných HČJ ve všech setech	48
5.10	Souhrnná tabulka	49
6	Výsledky a diskuze.....	50
6.1	Shrnutí diskuze.....	52
7	Závěr	55
8	Seznam použité literatury	57
	Seznam tabulek	59
	Seznam grafů.....	60

1 Úvod

Sport je dnes označován jako pohybová aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou měřitelné a dají se porovnat s ostatními účastníky téhož sportovního odvětví. Mezi takové patří i volejbal. Volejbal má ve světě i u nás dlouholetou tradici a patří k nejrozšířenějším sportovním hrám. Patří ke kolektivním hrám, při kterých hráči navazují mezilidské vztahy. Může se hrát na profesionální úrovni, ale také jenom pro zábavu a radost z pohybu. Volejbal se může hrát celoročně a díky své materiálně-technické a prostorové nenáročnosti je dostupný pro všechny.

Mezi moje záliby patří volejbal, který aktivně hraji na krajské úrovni od svých devíti let. Od 4. ročníku střední školy se věnuji i zálibě trenérské. Skupiny dívek, které trénuji, hrají krajské přebory mládežnického volejbalu Středočeského kraje. V současné době trénuji skupiny mladších a starších žákyň a nejvíce se potýkáme s problémem úspěšných obranných herních činností jednotlivce, a proto jsem si vybrala téma své práce Rozbor a porovnání úspěšnosti obranných činností ve volejbalu u vybraných družstev kadetek z Mistrovství Evropy 2015.

Tato práce je zaměřena na rozbor obranných herních činností jednotlivce (blokování a vybírání) a porovnání jejich úspěšnosti vybraných družstev. Sledovat budeme družstva kadetek České Republiky, Ruska, Srbska a Turecka z Mistrovství Evropy kadetek hraném v Bulharském Plovdivu 28.3. – 5.4.2015. Porovnávat budeme týmy, které se v celkovém pořadí umístili na 1. – 4. místě, tým České Republiky obsadil na tomto turnaji 7. místo.

První částí bakalářské práce tvoří část teoretická, ve které charakterizují volejbal jako sportovní hru. Popisují zde jednotlivé herní činnosti jednotlivce. Podrobněji se věnují herním činnostem blokování a vybírání, u kterých budeme provádět rozbor a porovnání úspěšnosti. Dále popisují herní kombinace a herní systémy, které ve volejbale existují. V poslední části jsou informace o diagnostice individuálního herního výkonu, kde zmiňují základní informace o diagnostickém programu Datavolley, který se používá pro rozbor herních činností jednotlivce.

Ve výzkumné části provádím rozbor dat obranných herních činností jednotlivce získaných z programu Datavolley. Data zaznamenávám do mnou vytvořených tabulek a grafů a jednotlivé hodnoty následně dle potřeby převádím na

procenta. V rozboru se věnuji nejprve samostatně blokování a vybírání ve vyhraných setech, v prohraných setech a ve všech setech a po té obranným činnostem dohromady.

Veškerá poskytnutá data by měla být směrodatná k rozboru a srovnání obranných herních činností jednotlivce a vyústit do závěrů, které samozřejmě nemůžou být brány jako tvrzení, o němž nelze pochybovat, ale mohou pomoci v budoucím tréninku volejbalových mládežnických reprezentací tím, že odhalí rozdíly v úspěšnosti vybraných herních činností jednotlivce ve srovnání s evropskou špičkou, na které se budoucí trenéři mohou zaměřit a tyto činnosti zlepšit.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika volejbalu – sportovní hra

Sportovní hru chápeme jako pohybovou činnost dvou stran, které jsou ve vztahu a vzájemně se potřebují. Obě strany se snaží o dosažení totožného cíle: prokázat svou převahu nad druhou stranou lepším ovládním společného předmětu a získat větší počet bodů v nestandardně se měnících herních situacích (Dobry, 1988).

Každá sportovní hra se realizuje v utkání, které je vymezeno hrací dobou nebo dřívějším ziskem stanoveného počtu bodů. Podle charakteru hry se soupeřící družstva pravidelně střídají v kontrole nad míčem v průběhu utkání. Tím bývají vymezeny jednotlivé úseky zápasu (hry), jež určují jejich prostorově či časově stanovenou část. Uvedené ucelené části tvoří fáze hry. Tradičními fázemi hry je obrana a útok. Průběh hry je jevem přirozeným, je vystihován dějem hry, jehož smyslem je trvalá snaha po dosažení herního cíle. Herního cíle lze dosáhnout nepřetržitostí herních úkolů ve stále se transformujících herních situacích (Sobotka, 1995).

Podle Vorálka (1986) rozlišujeme sportovní hry brankového typu, které jsou ohraničeny časem a dochází při nich k přímému tělesnému kontaktu soupeřů. V síťových sportovních hrách je klíčovým činitelem dosažení určitého počtu bodů. Síťové a pálkovací hry patří mezi neinvazivní hry, protože při nich nedochází k přímému fyzickému kontaktu soupeřů.

Volejbal se hraje na malém prostoru 9 x 18 m. Každý tým tvoří 6 hráčů v poli. Cílem sportovní hry volejbal je dotknout se míče v poli maximálně třikrát mezi hráči a po té ho umístit přes síť do soupeřova pole na zem (Papageorgiou, 1998).

Hráči se ve volejbalu pravidelně střídají ve všech postaveních na hřišti. Koncepce volejbalu představuje dynamiku pohybu hráčů po hřišti s neustálou proměnlivostí ve střídání jednotlivých herních činností v útoku a obraně (Příbramská, 1996).

Volejbal patří mezi týmové síťové sportovní hry, které jsou charakteristické ovládním společného předmětu (míče). Zásadou tohoto sportovního odvětví je vzájemná spolupráce týmu, kdy se hráči snaží míč přehrát přes síť tak, aby protihráči nedokázali míč zachytit či ho vrátit zpět na jejich stranu hřiště. Usilují o provedení úspěšného pokusu, za který družstvo získá jeden bod, a po zisku 25 bodů získá set.

Mistrovská utkání se dle platných pravidel hrají na tři vítězné sety, přátelská a turnajová utkání se hrají dle domluvy družstev, ale mohou být hrána i na dva vítězné sety (Buchtel a kol., 2006).

Volejbal lze definovat jako pohybovou činnost orientovanou na kultivaci lidské osobnosti. Zdokonalovány nejsou pouze stránky tělesná a biologická, ale také stránka duchovní a sociálních vztahů. Cílem volejbalu je získání vítězství nad soupeřem. V porovnání s jinými sportovními hrami nemůže u volejbalu být nerozhodný výsledek. Herní výkon nelze realizovat bez účasti soupeře a přímé výměny obranných a útočných kombinací. Mnoho rozeher v nevyrovnaných zápasech klade vysoké požadavky na přerušování a zapínání pozornosti, zvedá psychickou úroveň hráčů, a to zvyšuje požadavky na morálně volní vlastnosti hráčů. Tvořivý proces v neustále se měnících podmínkách, je zdokonalován nutností předvídání a bezprostřední odezva na jednání soupeře. Napínavost ve volejbalu závisí na výkonnostní úrovni, ale i na vyrovnanosti družstev ve stejném výkonnostním stupni. Hřiště na volejbal je možné s malými náklady postavit v tělocvičně, ve sportovních areálech, nebo v přírodě. Volejbal lze hrát ve všech prostředích (les, koupaliště nebo chatové osady), je tedy i sportem na zdravém vzduchu (Kaplan, 1999).

Buchtel (2006) uvádí, že volejbal můžeme charakterizovat dle několika hledisek, podle kterých dále rozčleňujeme volejbal. Prvním hlediskem je výkonnostní, ve kterém diferencujeme volejbal na rekreační, výkonnostní a vrcholový. Z hlediska zdravotního má volejbal zdravotně postižených lidí čtyři formy: tělesně postižených ve stoji, tělesně postižených v sedu, neslyšících a mentálně postižených. Do hlediska organizačního patří soutěže, ve kterých se může volejbal hrát.

Moderní volejbalová hra se charakterizuje dokonalou technicko-taktickou, psychickou a kondiční stránkou hráčů. Jestliže tyto stránky hráči v týmu nepostrádají, jistě podávají kvalitní výkon, který jim zajistí dlouhodobou výkonnost v soutěži. Volejbal v dnešní době spěje k jednoduchosti, preciznosti a čím dál více ke specializaci (Buchtel a kol., 2006).

2.2 Herní výkon ve volejbalu

Sportovní výkony jsou realizovány ve specifických pohybových činnostech. Obsahem těchto činností je řešení úkolů, které jsou vymezeny pravidly odpovídajícího sportu, v nichž se sportovec snaží o maximální uplatnění výkonových předpokladů.

Tyto činnosti, ovlivňované vnějšími podmínkami, znamenají konkrétní požadavky na osobnost a organismus člověka. Vysoký výkon vystihuje dokonalá koordinace provedení, jeho základem je celkový integrovaný projev mnoha tělesných a psychických funkcí člověka, jenž je podpořený maximální výkonovou motivací. Můžeme rozlišit výsledek činnosti (počty zásahů – koš, branka; subjektivní ocenění – body; atd.) a průběh činnosti, jehož analýza má velký význam pro pochopení sportovního výkonu (Dovalil a kol., 2009).

Sportovní výkon lze prezentovat jako vymezený systém prvků, který má zákonité uspořádání a propojení sítí vzájemných vztahů (Dovalil a kol., 2009).

Pojem herní výkon ve volejbale můžeme chápat jako výsledek tréninkového procesu provedený v podmínkách volejbalového utkání (Haník, Vlach, a kol., 2008).

Zkoumání herního výkonu je zaměřené na tři oblasti:

- Charakteristika vnějšího a vnitřního zatížení hráče v utkání
- Struktura individuálního a týmového herního výkonu
- Diagnostika herního výkonu hráče a družstva (Přidal, Zapletalová, 2003).

Mezi vnější zatížení ve volejbalu můžeme zařadit délku trvání setů a utkání, délku rozeher a intervalů přerušeni mezi rozehrami, skokanské zatížení a frekvenci individuálních herních činností v herních specializacích.

Vnitřní zatížení je popisováno odezvou organismu na činnosti, které jsou vykonávány maximální intenzitou v co nejkratším časovém okamžiku s vysokými nároky zejména na úroveň výbušné síly, rychlosti reakce a lokomoce (Haník, Vlach a kol., 2008).

2.2.1 Individuální herní výkon

Individuální herní výkon můžeme charakterizovat jako kvantitu a kvalitu (míru) chování hráče realizované v průběhu utkání nebo některé jeho části spolu s vlivem hráčova chování i jeho osobnosti na spoluhráče a protihráče. Do chování hráče zahrneme všechny jeho pohybové činnosti, které hráč uskutečnil při své účasti v utkání. Musíme si uvědomit, že chování jednoho hráče ovlivňuje chování ostatních hráčů. V současném vrcholovém volejbalu existuje několik různých a prakticky samostatných jednotlivých herních funkcí hráčů. Současně ale musíme zvažovat jejich varianty, odpovídající příslušným specializacím v družstvech, které využívají různé systémy hry.

Nejčastěji tedy rozlišujeme individuální herní výkon podle vyskytujících se herních funkcí hráčů (nahrávač, blokař, krajní smečář, univerzál, libero). V některých případech se mohou vyskytovat další herní specialisté: hráč střídající na servis, hráč střídající na přihrávku podání nebo dnes libero specializované na příjem nebo na hru v poli (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Individuální herní výkon tvoří suma herních dovedností. Je podmíněn více faktory, které ho v různé míře pozitivně nebo negativně ovlivňují. Individuálně odlišné výkonové předpoklady a individuálně odlišný stupeň vývoje participace způsobuje, že hráči realizují objektivně stejné požadavky s rozdílnou kvalitou. Faktory působí v různých rovinách, na jednotlivých výkonnostních úrovních nemají stejný význam. Ovlivňování finálního výkonu je však dané jejich vzájemným poměrem (Přidal, Zapletalová, 2003).

Faktory ovlivňující individuální herní výkon

- Biologické faktory
 - Předpoklady somatické – tělesná výška hráček, délka končetin a poměr jejich částí a hmotnost těla
 - Funkční – představují bioenergetické zabezpečení svalové kontrakce při IHV, jde o způsob energetického krytí pohybové činnosti a využití jednotlivých typů svalových vláken
 - Věk hráček
- Motorické faktory – rozvoj pohybových schopností a herních dovedností
 - Silové schopnosti – v utkání dominuje výbušná síla dolních končetin, paží a trupu, projevuje se při blokování, útočném úderu a podání.
 - Rychlostní schopnosti – v utkání se projevuje komplexní rychlost s cyklickými i acyklickými pohyby včetně reakční rychlosti (okamžitá reakce a výběr realizace řešení dané situace.
 - Vytrvalostní schopnosti – v podmínkách volejbalového utkání sehrává důležitou úlohu aerobní vytrvalost. Někdy užívaný termín herní vytrvalost, která charakterizuje herní děj v utkání s častým střídáním anaerobního i aerobního zatížení v dlouhém časovém úseku.

- Koordinační dovednosti - podílejí se na řízení a regulaci pohybu. Ve volejbalu upřednostňujeme diferenciační a orientační schopnost, schopnost reakce, rytmu a schopnost spojování pohybů a jejich částí. Jsou v úzké vazbě na specializaci hráček.
- Herní dovednosti – Ve volejbale je vnějším projevem herních dovedností technika individuální herní činnosti. Technika je součástí tréninku v průběhu celé sportovní kariéry. Zpočátku jde o osvojování a zdokonalování základů techniky, později specializované zaměření (diferenciace), integrace a stabilizace techniky.
- Psychické faktory – patří sem kognitivní procesy (vnímání a analýza herní situace), výběr optimálního řešení (myšlenkové herní situace), motorická realizace a kontrola herní situace (motivační procesy, emoční procesy, volní procesy, osobnostní vlastnosti hráček).
- Sociální a deformační faktory – sociální prostředí, ve kterém se hráčky pohybují, může podstatnou měrou ovlivňovat jejich IHV. Pozitivní mezilidské vztahy, dobré výsledky a jejich zabezpečení přispívají k motivaci pro trénování i utkání. IHV v utkání je vždy vystaven nežádoucím, rušivým vlivům. Je však na osobnosti hráčky, jak se s těmito deformačními faktory vyrovná, aniž by došlo ke snížení úrovně herního výkonu (Haník, Vlach a kol., 2008).

Dovalil a kol. (2009) uvádí tyto faktory ovlivňující individuální výkon:

- Faktory somatické zahrnují konstituční znaky jedince
- Faktory kondiční zahrnují soubor pohybových schopností
- Faktory techniky zahrnují technické provedení herních dovedností
- Faktory taktiky zahrnují tvořivé jednání hráče
- Faktory psychické zahrnují kognitivní, emoční a motivační procesy.

2.2.2 Týmový herní výkon

Týmový herní výkon lze považovat za nejdůležitější a nejžádanější výstup tréninku volejbalu a jeho cíl. Je nejvýznamnější determinantou úspěchu družstva v utkáních a soutěžích. Je charakterizován jako chování (jednání) družstva realizované v průběhu utkání nebo některé jeho části (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Výkonem družstva ve volejbalu rozumíme kvalitu a kvantitu veškerého jednání, které hráči družstva uskutečňují individuálně nebo ve skupinách v průběhu utkání nebo v jeho jednotlivých částech. Výkon družstva je ve velmi těsném vztahu k individuálním herním výkonům. Na herní výkon družstva působí množství faktorů, které jsou charakterizovány determinanty, které dělíme do dvou skupin:

- Sociálně-psychologické činitele – soudržnost družstva, polarizace družstva, interpersonální vztahy, komunikace
- Herně-činnostní činitelé – činnostní koheze, činností participace (Haník, 2008)

Týmový herní výkon je spoluvytvářen individuálními herními výkony hráčů. Dobrý tým táhnou vpřed i výkony jednotlivců. Velmi dobrý týmový výkon může vytvořit i družstvo, které není tak vyrovnané, ale má svou hru zorganizovanou tak, že využije klady všech jedinců (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

2.3 Herní činnosti jednotlivce

Herní činnosti jednotlivce (HČJ) definujeme jako činnost, kterou provádíme s pomocí komplexů pohybů bez míče i s míčem spolu s myšlenkovými procesy. Myšlenkovými procesy řešíme vzniklou herní situaci ve vztahu k ostatním hráčům na hřišti. Herní činnosti jednotlivce jsou úzce spojeny s lokomočním pohybem, který se děje v jeho průběhu nebo po něm. U herních činností jednotlivce rozlišujeme technickou a taktickou stránku. Obě stránky spolu úzce souvisí, a jsou k sobě ve vztahu, a proto je od sebe neoddelujeme. Pod technickou stránkou si lze představit způsob provedení pohybové činnosti. Taktická představuje výběr a realizaci nejvhodnějšího řešení dané herní situace (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

„Pro dobré zvládnutí herních činností je nezbytný nácvik správné techniky, kterou vnímáme jako způsob řešení nějakého pohybového úkolu v souladu s pravidly, biomechanickými zákonitostmi a pohybovými možnostmi hráče.“ (Haník a kol., 2014, str. 25.)

Haník, Lehnert a kol. (2004) uvádí, že všechny herní činnosti jednotlivce ve volejbalu s výjimkou podání jsou činnostmi hráče v herních kombinacích. Herní činnosti jednotlivce jsou tedy vázány na činnost spoluhráčů družstva. Herní dovednost je uskutečňována v činnosti hráče, která je vázána na spoluhráče a charakter herní situace.

„V rámci týmových i skupinových činností realizuje každý hráč individuální činnosti, kterými se snaží řešit aktuální herní situace. Individuální činnosti, můžeme rozdělit na základě jejich zakončení.“ (Haník a kol., 2014, str. 25)

Mezi toto rozdělení patří herní činnosti s míčem a herní činnosti bez míče. Individuální činnost s míčem lze vymezit jako činnost, kterou hráč řeší danou situaci při kontaktu s míčem nebo při úsilí o získání kontroly nad míčem (dobíhání míče při vybírání, blokování), ale i pohyby související s provedením herní činnosti (rozběh na útočný úder). Ve volejbale máme šest základních herních činností s míčem: podání, přihrávka, nahrávka, útočný úder, vybírání a blokování. Dovalil (2009) chápe techniku individuální herní činnosti jako způsob řešení daného pohybového úkolu v souladu s pravidly, biomechanickými zákonitostmi a pohybovými možnostmi hráče.

Individuální herní činnost bez kontaktu s míčem má podobu přípravnou, taktickou nebo zajišťovací. Tyto činnosti nejsou zakončeny kontaktem s míčem. Jedná se o přípravné pohyby na místě (zaujetí nebo úprava střehového postoje a pohyby částí těla, klamavé pohyby a aktivační poskoky) a přesuny z místa na místo dle vývoje herní situace. Hráč se opakovaně přesouvá během rozehry z výchozího postavení do herního postavení a naopak (Haník a kol., 2014).

„Výchozí postavení hráče je pozice hráče, místně určená (zóna hřiště) nebo vztahově vymezená vůči jinému objektu (sít, spoluhráč). Je dána očekávaným vývojem herní situace. Herní postavení hráče je pozice hráče v rámci herní formace na začátku realizace herní činnosti nebo herní kombinace. Přechodné postavení hráče je pozice hráče po skončení jedné akce a před začátkem druhé“ (Haník a kol., 2014, str. 26)

Volejbalová systematika podle Buchtela (2011) rozlišuje tyto herní činnosti jednotlivce následovně:

- Plníci převážně úkoly útoku: podání, útočný úder, nahrávka, přihrávka
- Plníci převážně úkoly útoku i obrany: blokování

- Plnící převážně úkoly obrany: vybírání, vykrývání

2.3.1 Podání

Hančík (1982) charakterizuje tuto základní herní činnost jako útočnou činnost hráče, kterou hra začíná.

Podání je odbití míče do pole soupeře způsobem předepsaným pravidly, a jejím zahájená každá rozehra. Plní především úkoly útoku a jeho účinnost je dána rychlostí letu míče, rotací a křivkou letu míče a umístěním míče (Buchtel a kol., 2006).

Podání můžeme dělit z hlediska taktického: pomalá, prudká, rotovaná a plachtící. Z hlediska technického ho dělíme na: spodní podání v čelném a bočním postavení, vrchní podání v čelném a bočním postavení z místa a po rozběhu (Sobotka, 1995).

2.3.2 Přihrávka

Haník (2004) charakterizuje přihrávku jako odbití míče letícího od soupeře s cílem co nejpřesněji usměrnit míč nahrávači nebo jinému hráči a umožnit mu rozvinutí útoku.

Přihrávání je herní činnost, při které hráč zúročí kvalitní zvládnutí základních herních dovedností (odbití obouruč spodem a vrchem). Základem dobré přihrávky je stabilní postoj a jeho orientace (Císař, 2005).

Přihrávka je prvním odbitím míče ve vlastním poli a řadí se mezi nejdůležitější herní činnosti jednotlivce, její kvalita ovlivňuje výběr útočné kombinace. Z hlediska technicko-taktické stránky rozlišujeme přihrávky:

- Podle způsobu odbití
 - Odbitím obouruč spodem
 - Odbitím obouruč vrchem
- Podle herní situace
 - Přihrávku po podání
 - Přihrávku v průběhu rozehry
- Podle směru letu míče
 - Na nahrávače v předních zónách hřiště
 - Na vbíhajícího nahrávače ze zadních zón hřiště
 - K útočnému úderu, tzv. na první

Ke zkvalitnění přihrávky se do hry zapojuje specializovaný hráč libero (Buchtel a kol., 2006).

2.3.3 Nahrávka

Podle Buchtela (2006) je nahrávka odbití míče letícího od spoluhráče, který je usměrněný na některého z dalších hráčů (nejčastěji je jím nahrávač), tak, aby mohl provést útoční úder.

Nahrávka je usměrnění přihraného míče na spoluhráče se záměrem umožnit mu co nejlepší pozici pro přípravu útočného úderu. Nahrávka je druhým odbitím míče ve hře a slouží ke zpřesnění přihrávky k útoku (Sobotka, 1995).

Z hlediska technicko-taktické stránky rozlišujeme nahrávky podle:

- způsobu odbití - nahrávka odbitím obouřuč vrchem, nahrávka odbitím obouřuč spodem, nahrávka odbitím jednoruč vrchem
- polohy těla – nahrávka ze země, nahrávka ve výskoku, nahrávka v pádu
- činnosti, která předchází – nahrávka na místě, nahrávka po pohybu, nahrávka v průběhu pohybu
- směru letu míče - nahrávka před sebe, nahrávka za sebe
- délky, výšky a rychlosti letu míč - dlouhá vysoká nahrávka (tzv. normal), polovysoká nahrávka (tzv. půlka), rychlá nahrávka (tzv. rychlík), nahrávka rychlejší – stoupavá dlouhá (tzv. dlouhá střelba), kratší stoupavá (tzv. krátká střelba), směrem od sítě (tzv. tandemová)
- úhlu, který svírá křivka letu míče se sítí - nahrávka rovnoběžně se sítí, nahrávka od sítě na hráče přední řady, nahrávka směřující od sítě na hráče zadní řady, nahrávka ze zadních zón směřující k síti
- hráče, který nahrávku provádí - nahrávka předního nahrávače, nahrávka vbíhajícího nahrávače, nahrávka jiného hráče z družstva (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

2.3.4 Útočný úder

Podle Buchtela (2006) popisujeme útočný úder jako odbití míče do pole soupeře během rozehry, které se nejčastěji provádí jednoruč ve výskoku s cílem znemožnit soupeři udržení míče ve hře a dosáhnout tak bodu pro své družstvo.

Z hlediska technicko-taktické stránky rozeznáváme útočný úder:

- podle způsobu odbití
 - odbitím jednoruč vrchem dlaňovou částí ruky
 - odbitím jednoruč a obouruč vrchem prsty (ulítí)
- podle polohy těla vzhledem k rovině sítě
 - čelně k síti
 - bočně k síti
 - s otočkou
- podle křivky a rychlosti letu míče
 - smeč
 - drajv
 - lob
- podle činnosti, která útočnému úderu předchází
 - útočný úder po nahrávce u sítě
 - útočný úder po nahrávce z pole
 - útočný úder po přihrávce
 - útočný úder po míčích letících od soupeře
 - útočný úder po míčích odražených vlastním blokem
- vzhledem k soupeřově obraně na síti
 - útočný úder bez bloku
 - útočný úder proti bloku (Buchtel a kol., 2006).

2.3.5 Blokování

Blokování je herní činnost plnicí úkoly obrany i útoku jednoho až tří hráčů přední řady za účelem přehrazení prostoru nad sítí a tím zabránění přeletu míče do vlastního území, anebo jeho usměrnění do žádoucího směru ve vlastním poli (Sobotka, 1995).

Blokování se provádí proti útočnému úderu soupeře obvykle ve výskoku rukama ve vzpažení s cílem: zabránit přeletu míče do vlastního pole, srazit míč do pole soupeře a dosáhnout bodu pro své družstvo. Patří k finálním herním činnostem jednotlivce. Počet bloků v třísetovém utkání se pohybuje v průměru okolo 60, za jeden set se zablokuje průměrně 3-4x, což představuje 60 – 63 % úspěšnost. Blok má rozhodující vliv na zisk důležitých bodů a vítězství v utkání (Buchtel a kol., 2006).

Nejefektivnější možností, jak zabránit úspěšnému útoku soupeře je připravit dobrý blok. Blok může vést k přímému bodu do pole soupeře, nebo připravit míč k správnému letu míče do vlastního pole (Klaus Drauschke, 1987).

Při vývoji hry, kdy hráči stále zvyšují svůj dosah ve výskoku, razanci a dokonalost útočných úderů, význam blokování stále roste. Bloku se mohou účastnit pouze hráči přední řady a blokují samostatně: jednoblok, ve dvojici: dvojblok, ve trojici: trojblok (Haník a kol., 2014)

Předpokladem správného blokování je:

1. Rychlý a včasný přesun k místu blokování
2. Včasný a dostatečný výskok
3. Správné postavení paží a nastavení rukou proti míči
4. Činnost po bloku – samovykrývání (Buchtel a kol., 2006)

Z hlediska technicko-taktické stránky rozeznáváme bloky:

1. Podle polohy rukou

- blok otevřený - všechny ruce jsou rovnoběžně se sítí
- blok polouzavřený - jedna ruka, která je na okraji sítě, směřuje kolmo nebo šikmo k síti, ostatní jsou rovnoběžně se sítí
- blok uzavřený - obě krajní ruce jsou šikmo až kolmo k síti, ostatní rovnoběžně se sítí

2. Podle počtu hráčů

- jednoblok
- dvojblok

- trojblok

Z taktického hlediska se jednoblok používá především tehdy, když soupeř útočí z rychlých nahrávek. Někdy se staví proti méně kvalitnímu smečáři. Jednoblokem se také hlídají náhodně odražené míče z pole soupeře směřující do pole blokujícího družstva, které letí nízko nad sítí.

Dvojblokem se eliminují smeče z vysoké normální nahrávky nejčastěji ze zón 2 a 4 a také proti smečům ze zóny 3, které představují zakončení kombinací na signál v případě, že nejsou dobře provedeny. Ve vrcholovém volejbalu se často používá zdvojování bloku proti útoku prvním sledem. U dvojbloku je velmi důležité postavení bloku na správném místě a ve správný čas - tzv. postavení bloku. Blok staví vždy ten hráč, který je blíže k místu předpokládaného soupeřova smeče. Při nahrávce do krajních zón je to krajní hráč (smečář, univerzál, nahrávač) a při nahrávce blíže ke střední zóně je to střední hráč (blokař).

Trojblok se používá ve vrcholovém volejbalu v zóně 3 a v krajních zónách. V zóně 3 se ovšem při útoku soupeře ze sítě trojblokem často neblokuje. V krajních zónách je trojblok seskupován především při vysoké nahrávce z pole, při které mají blokující hráči dostatek času na seskupení kompaktního trojbloku. Blokování trojblokem v krajních zónách je využíváno často jen v mužském vrcholovém volejbalu. O trojblok se snaží hráči i tehdy, je-li do útoku zapojen některý z hráčů zadní řady soupeře. V současném vrcholovém volejbalu je to především při obraně útoku soupeře ze zóny 6 (Buchtel a kol., 2006). Při trojbloku v zóně 3 se hráči přesouvají úkroky nebo během ke střednímu hráči, který určuje místo bloku. Pokud se blokuje v postranní zóně, určujícím je postranní hráč. Kompaktní trojblok je koordinačně náročný. Uzavírání trojbloku je obdobné jako u dvojbloku (Haník, Lehnert a kol., 2004).

Četnost bloku je dána specializací hráčů stejně, jako tomu je u útočného úderu. Specialista blokař na vrcholové úrovni velice předstihuje v četnosti bloků ostatní hráče (Buchtel a kol., 2006).

2.3.6 Vybírání

Vybírání můžeme označovat jako „hra v poli“, které se řadí mezi nejdůležitější herní činnosti jednotlivce, protože umožňuje pokračování hry v utkání (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Vybírání lze charakterizovat, jako odbití míče nebo jeho odrazení jakýmkoliv způsobem dovoleným pravidly s cílem zabránit dopadu míče na zem a znemožnit tím soupeři dosáhnout bodu. Dle situace může být prvním, druhým, třetím a v případě teče blokem dokonce i čtvrtým odbitím v poli. Vedle hlavního úkolu – zabránění dopadu míče na zem, přibývá v případě, že jde o třetí odbití, ještě další úkol, hráč musí přehrát míč do soupeřova pole (Buchtel a kol., 2006).

Za vybírání dle Haníka (2014) lze považovat každé odbití míče po útoku či bloku soupeře. Z charakteru hry lze vybírání rozdělit: vybírání tvrdého útoku soupeře, vybírání ulívky soupeře, vykrývání (vybírání odražených míčů od bloku soupeře), vybírání odražených míčů od vlastních spoluhráčů, vybírání odražených míčů od vlastního bloku, přihrávka míče „zadarmo“. Hlavním cílem vybírání je zpracování útoku soupeře a založení protiútoku.

Podle Císaře (2005) obranné systémy a jejich varianty určují postavení hráčů v obraně. Z toho vyplývá, že konkrétní postavení hráče v poli není stabilní, a mění se s vývojem hry. Podle herních situací se hráč přesouvá do vhodného postavení. Hráč musí být na místě dostatečně brzy, aby mohl zaujmout správný postoj.

Ve volejbalu je potřeba se postavit na správnou pozici předtím, než kontaktujeme míč, abychom se ujistili, že můžeme míč nasměrovat na zamýšlený cíl (Kenny, Gregory, 2006).

Vzhledem k herní situaci Buchtel (2006) rozeznává:

- vybírání míčů letících od soupeře
- vybírání míčů letících od spoluhráče (vybírání míčů, odražených od vlastního bloku, vybírání míčů, odražených od sítě, míče nepřesně přihrané nebo nahrané spoluhráči, vybírání míčů, které již předtím vybral spoluhráč do pole)

Vybírání se nejčastěji provádí:

- odbitím jednoruč spodem
- odbitím obouruč spodem
- jiným způsobem (nohou, hlavou, předloktím apod.)

Způsoby vybírání se mohou provádět:

- na místě nebo po pohybu
- v postoji, v pádu či ve výskoku

Vybírání je ve volejbale důležité hlavně proto, že 85 % odbití přejde přes síť a vyžaduje zásah v poli. Uskutečnění útočného úderu protivníka zpravidla předchází správný výchozí postoj, který hráč zaujímá ještě před samotnou činností vybírání (Haník a kol., 2014). Úspěšnost vybírání u vítězného družstva se pohybuje okolo 15 % a mezi neúspěšnější vybírající hráče patří libero, které má v průměru 36 %. Vybírání společně s přihrávkou jsou jeho hlavní činnosti (Buchtel a kol., 2006).

Vybírání je závislé na blokování, vždy probíhají v součinnosti. Cílem vybírání, kromě zabránění dopadu míče na zem, je i míč zpracovat a vytvořit dobré podmínky pro založení protiútku (Haník a kol., 2014). Vybrání probíhá v momentu neúspěšného nebo nevhodného blokování (Malý, 1990).

Haník (2014) uvádí další aspekty, které ovlivňují úspěšnost vybírání:

- Psychologické faktory – odvaha, schopnost čelit bolesti, koncentrace na míč, motivace pro hru v poli
- Kondiční faktory – rychlé starty na míč, zvládat přesuny a výdrže v nízkém a polovysokém střehu, udržet správnou techniku
- Taktické faktory – realizovat pokyny trenéra, komunikace s předními hráči, komunikace s ostatními poláři, umění předvídat hru soupeře.

Do herní činnosti jednotlivce vykrývání zařezujeme pohyb hráče a zaujetí správného (nejvýhodnějšího) postoje i postavení celého družstva, kterým se vytváří předpoklady pro úspěšné řešení dané herní situace. Vykrývání můžeme dělit z hledisek technického (pohyb hráče do volejbalového střehu, zaujetí volejbalového střehu, maximální soustředění pozornosti na řešení vzniklé herní situace) a taktického (vykrývání vlastního bloku, vlastního smečáře, vykrývání spoluhráče, který vybral míč od soupeře, vykrývání prostoru ve vlastním poli dle druhu herní kombinace), (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Herní činnost jednotlivce vybírání se za poslední roky vyvinula. Předpokladem k úspěšnosti vybírání je reakce na všechny odražené míče ve výchozím postavení. V poli je velká snaha odehrát v pádu co nejvíce míčů nad zemí, v ženském volejbalu převládá valivá pádová technika a došlo ke zkvalitnění zpracování nejtvrdších míčů

v obraně v poli. Při vybírání nezáleží na vzhledu, ale především na účelnosti. Hlavní koncepcí vybírání je, že hráčka na míč nečeká, ale vyhledává jej. Obrana v poli pomáhá při budování vítězné mentality a je na pohled atraktivní herní činnost, která do hry přináší atmosféru bojovnosti (Buchtel a kol., 2006).

2.3.7 Libero

Název libero znamená v překladu „volný“ a vychází z italského jazyka. Hlavním cílem vytvoření této pozice bylo posílení obranné schopnosti týmů. Tato specializace hráče není učena od raného věku, ale hráči přecházejí z jiných pozic, protože byli dobrými přihrávači nebo polaři. Libero by měl být zarputilý bojovník, agresivní, nebojácný, mentálně odolný hráč usilující o každý míč, obratný a technicky zdatný, s dobrou kondicí. Většinou přihrává větší část hřiště, než ostatní hráči a jeho nejčastější pozice je v zóně V, jelikož tam směřuje nejvíce útoků (Císař, 2005).

Podle Buchtela (2011) může být libero menšího vzrůstu, což je určeno úkoly, které ve hře plní. Mělo by precizně zvládat příjem podání ve všech zadních zónách hřiště, obsluhovat a rozehrávat příjem míčů v průběhu rozehry (míč zadarmo). Další činností je vybírání míčů letících od soupeře nebo spoluhráčů. Dále je důležité, aby libero umělo připravit nahrávku na útočný úder (odbitím obouruč spodem v útočném pásmu a odbitím obouruč vrchem z obranného pásma). Hlavním úkolem libera je tedy z komplexního hlediska přispět společně s ostatními spoluhráči k realizaci obrany k její úspěšnosti.

Preciznost a bezchybnost při přihrávce se u libera považuje za samozřejmost a každá chyba je brána za fatální. Josef Smolka, který hrál na liberu v české reprezentaci, řekl: „*Jako libero si chodíš do hřiště jen pro rány*“. Libero patří k nejsilnějším osobnostem družstva, protože přihrávka i vybírání vyžadují velkou psychickou odolnost. (Haník, Lehnert a kol., 2004).

Libero se mění s danou hráčkou v zadní části hřiště, na straně kde je lavička družstva (Císař, 2005).

2.4 Herní kombinace

Dle Buchtela (2006) zaujímají herní kombinace ve volejbale významné místo v oblasti technicko-taktické stránky hry. Herní kombinace tvoří vzájemnou spolupráci dvou až šesti hráčů, kteří realizují taktický cíl v celém utkání. Utkání ve volejbalu se skládá z řetězce kombinací, které se opakují a souvisle na sebe navazují. Každá

kombinace má specifický charakter a neopakovatelný průběh. Proto je volejbal zajímavý a atraktivní nejen pro samotné hráče, ale i pro diváky.

Herní kombinace dělíme na tři skupiny: útočné, přípravné, obranné.

„Útočné kombinace mají za úkol dosáhnout vzájemnou spoluprací více hráčů bodu pro vlastní družstvo.“ (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011, str. 11) Útočné herní kombinace se dělí na normální a rychlé. Normální útočné kombinace začínají příjmem podání nebo příjmem míče v rozeře, pokračují nahrávkou (tzv. normal) a zakončují se útočným úderem z této nahrávky. Útočné kombinace rychlé začínají přesným příjmem podání nebo příjmem míče v rozeře, pokračují rychlou nebo rychlejší nahrávkou většinou vystřelenou (stoupavou) nebo nižší. Dráha nahrávky může být rovnoběžná se sítí, nebo kolmá na síť či mírně šikmá od sítě (tzv. tandemová). Nahrávka může ještě směřovat šikmo nebo kolmo k síti, avšak ne z příliš velké vzdálenosti od sítě.

Přípravné kombinace plní úkoly jak obrany, tak útoku. Představují rozmístění hráčů celého družstva, které má za úkol zabránit dopadu míče na zem letícího od soupeře, ale také ho přesně přijmout a připravit podmínky pro nahrávku a zakončení kombinace útočným úderem. Přípravné kombinace dělíme na postavení na příjem podání, postavení na příjem v rozeře (mimo podání), vyčkávací postavení. Kombinace postavení na příjem podání má za úkol rozmístit hráče ve vlastním poli tak, aby vytvořili podmínky pro přesný příjem podání. Postavení na příjem v rozeře zaujímá družstvo v době, kdy míč přilétá od soupeře v jiných situacích než při podání. Bývá to v situacích, kdy soupeř neprovádí žádný z útočných úderů, ale pouze přehrává míč přes síť. Vyčkávací postavení má za úkol vytvořit postavení všech hráčů ve vlastním poli, aby bylo co nejvýhodnější vzhledem k herní kombinaci, která budou následovat. Objevuje se po vlastním podání i po ostatních míčích, odehraných na soupeřovu stranu v průběhu roze hry.

Obranné kombinace mají za úkol zabránit přeletu míče od soupeře (s výjimkou podání) a získat bod blokem. Nepodaří-li se zablokovat, snaží se družstvo vytvořit podmínky pro úspěšné vybrání nebo příjem míče, které umožní realizaci útočných herních kombinací. U obranných kombinací rozeznáváme: postavení proti útočnému úderu soupeře a postavení při vykrývání vlastního smečáře. Úkolem kombinace postavení proti útočnému úderu soupeře je vytvořit obranu na síti (blok) a rozestavit zbývající hráče v poli tak, aby mohli úspěšně přijmout a vybrat míč. Tím se vytvoří

podmínky pro následující (útočné) kombinace. Postavení při vykrývání vlastního smečáře má za úkol rozestavit pět hráčů ve vlastním poli tak, aby byli schopni odbít míč, odražený po útočném úderu spoluhráče od bloku soupeře zpět do vlastního pole. Vybráním nebo příjmem v rozechře se tak vytvoří podmínky pro další pokračování v některé z útočných kombinací (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

2.5 Herní systémy

Herní systém chápeme jako organizaci vlastní hry v souvislosti na hru soupeře, s určením herních funkcí hráčů, rozestavení a pokyny pro řešení důležitých situací. Hráči družstva mají svoji taktickou úlohu a každý má jinou. Taktické úlohy označují podíl jednotlivých hráčů a skupin na týmové činnosti (Haník a kol., 2014).

Táborský et al. (2007) chápe systém „jako způsob organizace herního jednání všech spoluhráčů, v němž je určeno základní rozestavení hráčů, jejich hráčské funkce a tím též stěžejní prostory a formy jejich činnosti.“ (Haník, Vlach a kol., 2008, str. 62)

Herní systémy ve volejbale plní současně úkoly útoku a obrany. Nelze rozdělit činnost jednotlivých hráčů podle specializace funkcí na úkoly útočné nebo obranné, jelikož tyto činnosti se prolínají.

Podle Buchtela (2006) můžeme ve volejbale rozdělit systémy hry na:

- systém bez specializace funkcí hráčů,
- systémy se specializací funkcí hráčů.

V systému bez specializace funkcí hráčů mluvíme o systému: Každý střední hráč v zóně 3 je nahrávačem. Lze ho považovat za nejjednodušší systém a uplatňuje se převážně u družstev začátečníků nebo při rekreační formě volejbalu. Při tomto systému zůstává každý hráč, který přijde do zóny III, přibližně 1- 1,5m od sítě, stojí natočený mírně bokem k síti a nahrává míče přihrané do této zóny. V tomto postavení setrvává při podání soupeře i v průběhu zahájení roze hry. Po přihrávce letí míč středně vysokým obloukem a poté je odbit vysokou nebo vyšší nahrávkou do krajních zón hřiště, kde je smečován.

V systému se specializací funkcí hráčů se ve volejbale používají dva systémy:

- systém s jedním nahrávačem,
- systém se dvěma nahrávači.

V systému s jedním nahrávačem je družstvo tvořeno z jednoho nahrávače, dvou smečářů, dvou blokařů, diagonální hráč (protější hráč hrající křížem s nahrávačem) a libera. Tento systém využívají v současné době téměř všechny družstva na vrcholové a výkonnostní úrovni.

Ve druhé možnosti je družstvo složeno ze dvou nahrávačů, dvou smečářů a dvou blokařů. Hlavní rozdíl oproti systému s jedním nahrávačem je v tom, že nahrávač v době, kdy je hráčem v předních zónách u sítě, většinou nenahrává, ale odstupuje od sítě a smečuje. Tento systém je využíván pouze ve výkonnostním volejbalu dospělých a mládeže a také v rekreační volejbalové úrovni (Buchtel a kol., 2006). Systém se dvěma nahrávači se používá velmi ojediněle (Kuba – ženy, kadetky - Bělorusko), nebo pouze z tréninkových důvodů (Haník, Vlach a kol., 2008).

2.6 Diagnostika individuálního herního výkonu

Diagnostiku chápeme jako sledování a hodnocení individuálního herního výkonu každého hráče, která je každodenní pracovní povinností trenérů a dalších členů realizačních týmů. V naprosté většině případů se takovéto hodnocení děje subjektivním odhadem hodnotitelů. V současném vrcholovém volejbalu je používána „statistická analýza děje hry“. Jeho hlavní myšlenkou je snaha popsat co nejpodrobněji vše, co se v utkání vyskytne a současně také zhodnotit, na kolik byl splněn cíl herní realizace každé důležité činnosti hráče. Celý komplex hráčova chování ve hře lze popsat z valné části několika dimenzemi (herními činnostmi jednotlivce). Většina dosud používaných metodik herních statistik totiž ke splnění cílů používá pouze HČJ s míčem a činnosti bez míče vynechává a nezachycuje tak úplně celý komplex herního chování. Statistická analýza děje hry je skupina metod, které musí splnit základní úkoly: shromáždění a zaznamenání dat o IHV hráčů, jejich uložení a uchování vhodným způsobem a zpracovávat data, jak aktuálně získaná, tak data z databází (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

V současném volejbale se hledají optimální postupy v oblasti hodnocení herního výkonu družstva v utkání. Většinou se zaznamenává efektivita činnosti jednotlivých hráčů a sledují se souvislosti mezi kvalitou herních činností a úspěšností družstva v zápase (Zapletalová, Přidal, 1995). Eom a Schutz (1992) tvrdí, že se hledají vztahy mezi kvalitou herních činností v jejich řetězcích a jejich souvislostí s úspěšností družstva v zápase, respektive setu. Tito autoři došli k závěru, že nejvýznamnějšími faktory ovlivňujícími celkovou úspěšnost v utkání jsou blok a útok po obraně v poli.

Metody podle Buchtela (2011), které jsou používány ke sběru dat:

- Metoda „tužka - papír“- nejstarší metoda záznamu dat o herním výkonu, který se používal už před druhou světovou válkou v americkém volejbalu. Stále se používá i v českém vrcholovém volejbalu. Kreslením se zaznamenávají směry útoků a podání. Další možnost je pomocí tabulek nebo zápisů stenografického typu, tyto metodiky se doplňují.
- Metoda záznamů do magnetofonu nebo diktafonu - dnes už se tolik nevyužívá. Používá se na stejném principu jako zápis stenografického typu, s tím rozdílem, že je diktován do paměťového média a pak přepsán do tabulek.
- Metoda záznamu videokamerou – jeden z nejmodernějších postupů záznamů dat. Její výhodou je, že po nastavení může zaznamenávat data bez přítomnosti živého pozorovatele, ale nevýhoda je stejná jako u předchozích metod, kdy se zaznamenaná data musejí zpracovat do jiného média.
- Metoda záznamu do počítače – počítač je za nejmodernější a nejprizpůsobivější přístroj pro zaznamenávání dat.
- Kombinace předchozích metod – možnost připojit k počítači mikrofon nebo jinak zprostředkovaný hlasový záznam. Mezi nejmodernější záznamový systém patří kombinace počítače a videokamery.

Sledování a určování výkonnostní úrovně realizované herních činností jednotlivce je řešeno pomocí hodnotící škály zpracované pro každou z nich. Tyto škály mohou být 2 až „x“ stupňové, podle toho jak podrobné škály chceme použít a jak jsme schopni je od sebe odlišit (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Haník a Vlach (2008) uvádějí tyto typy hodnotících škál:

- Jednostupňová – úspěšné nebo neúspěšné provedení
- Dvoustupňová – úspěšné a ty ostatní, úspěšné a neúspěšné, neúspěšné, neúspěšné a ty ostatní
- Třístupňové – nejčastěji se používá, úspěšné, neúspěšné a pokračující

- Vícestupňové – příjem po podání je nejčastěji hodnocen podle následujících možností útočné kombinace: možnost realizace libovolné útočné kombinace, omezené útočné kombinace, realizace vynucené útoční kombinace, chybný příjem podání.

V současné době převažuje používání třístupňové škály a prostá metoda procentuálního zastoupení úspěšného zakončení ze všech uskutečněných pokusů. Toto vyhodnocování používá světová volejbalová federace FIVB a Evropská volejbalová federace k prezentaci výkonů jednotlivců a družstev při vrcholných akcích jako jsou MS, ME, OH, atd. (Haník, Vlach a kol., 2008).

2.6.1 Datavolley

System, který se nejvíce používá v současném vrcholovém volejbalu. Jedná se o metodu, která při záznamu plně využívá možností poskytovanou současnou technikou. Tato metoda vznikla v Itálii na začátku 90. let minulého století a současné době je využívána všemi reprezentačními družstvy (ČR od roku 2002), od roku 2007 i extraligovými družstvy České Republiky (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

Program nabízí možnosti analýzy podle: jednotlivých herních činností, týmů, hráčů, rotace, setu, resp. části setu, atd. Dále program může prezentovat: směry útoků, druhy útočných kombinací, podle zón, ve kterých se příslušné herní děje uskutečňují, posledních 5 aktuálních zásahů každého hráče, tvorba jednoduchých přehledových tabulek na bázi MS Excel přehled distribuce nahrávek v útoku, výstupy formou grafů. Jeho velkou předností je prezentace zadaných údajů vizuální formou přímo v počítači nebo tiskovým výstupem. Součástí je program Data Video System, který je schopen zpracovávat video a propojit jej s daty zadanými během utkání (Haník, Vlach a kol., 2008).

Herní činnost jednotlivce je zaznamenána v přesném pořadí, které začíná číslem hráče. Jednotlivý kód se skládá z maximálně 9 znaků, některé se musejí shodovat s názvoslovím programu a ostatní se mohou přizpůsobovat trenérovi nebo statistickému pozorovateli. Počítač přijímá následující formát záznamu: „NN S T E SZ RZ“ (NN- číslo hráče, S- kód HČJ, T- typ HČJ, E- účinnost, SZ- zóna provedení HČJ, RZ- zóna, kam HČJ směřuje). Blokování patří k HČJ, které může být pro týmový herní výkon hodnoceno jako úspěšné. Bod můžeme získat úspěšným přímým blokem. Vybírání je

poslední HČJ, která se zapisuje do herních statistik. Bod touto činností můžeme pouze ztratit, nikoli získat (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).

3 Cíl práce, úkoly práce, pracovní hypotézy

3.1 Cíl práce

Provést rozbor a srovnání herní výkonnosti reprezentačních družstev kadetek České Republiky, Ruska, Srbska a Turecka na ME kadetek 2015 v Bulharském Plovdivu z hlediska vybraných obranných herních činností jednotlivce - blokování, vybírání.

Naší snahou bylo porovnat úspěšnost blokování a vybírání mezi reprezentačními Družstvy kadetek ČR, Ruska, Srbska a Turecka.

3.2 Úkoly práce

- Prostudování odborné literatury týkající se sledovaného tématu
- Podrobný rozbor obranných herních činností jednotlivce z Datavolley
- Zpracování dat do tabulek a grafů
- Zhodnotit výsledky a vyvodit závěr

3.3 Pracovní hypotézy

Na základě studia odborné literatury a vlastních poznatků jsme zvolili tyto pracovní hypotézy:

- Družstva Ruska a Srbska získají nejvyšší počet bodů získaných přímým blokem (B+) ve všech setech.
- Družstvo České Republiky dosáhne nejmenší procentuální úspěšnosti blokování, nejnižšího počtu přímých bodů z blokování v průměru za set, nejnižšího počtu bodů získaných přímým blokem ve všech setech.

4 Metodika práce

4.1 Charakteristika sledovaného souboru

Sledovaný soubor je tvořen ze čtyř reprezentačních družstev kadetek, která se zúčastnila Mistrovství Evropy 2015. Mistryněmi Evropy se staly hráčky z Ruska, o místo za nimi zaostal tým Srbska. Na místě čtvrtém skončilo družstvo Turecka a Česká Republika obsadila sedmé místo.

Hráčka Ruska Angelina Lazarenko byla vyhlášena jako nejlepší blokařka a hráčka tohoto turnaje.

Tab. 1 Celkové pořadí ME

Pořadí	Družstva	Sety +	Sety -	setů
1	Rusko	19	8	27
2	Srbsko	20	6	26
3	Belgie	17	10	27
4	Turecko	16	10	26
5	Itálie	17	8	25
6	Německo	10	13	23
7	Česko	13	14	27
8	Polsko	12	14	26

Tab. 2 Česká Republika

Head coach: Aleš Novák; Assistant coach: Petra Netrvalová

Name	Position	Height (cm)	Weight (kg)	Birth year	Spike reach (cm)
BAUMRUKOVÁ Tiziana	Setter	175	67	1998	290
ČERNÁ Daniela	Outside spiker	184	69	1998	309
CRUZ Sarah	Middle-blocker	183	65	1998	298
JANDOVÁ Veronika	Outside-spiker	187	74	1998	301
JUDLOVÁ Hana	Outside-spiker	184	72	2000	297
KOPÁČOVÁ Gabriela	Outside-spiker	185	70	1998	313
MEINDLOVÁ Pavla	Outside-spiker	178	69	1999	298
MIKELOVÁ Klára	Outside-spiker	182	76	1998	296
ŠLOUFOVÁ Šárka	Setter	178	61	1998	290
SUCHÁ Anna	Outside-spiker	180	83	1998	293
VALÁŠKOVÁ Vendula	Middle-blocker	179	66	1998	299
VALENTOVÁ Eva	Libero	174	68	1998	281

Tab. 3 Rusko

Head coach: Svetlana Sofronova; Assistant coach: Luca Milocco

Name	Position	Height (cm)	Weight (kg)	Birth year	Spike reach (cm)
BALYKO Inna	Setter	183	68	1998	295
EMELINA Angelina	Outside-spiker	186	81	1998	301
IVANOVA Olesya	Outside-spiker	185	75	1998	310
KOTOVA Elizaveta	Middle-blocker	185	77	1998	298
LAZARENKO Angelina	Middle-blocker	192	76	1998	317
MAKSIMOVA Anastasiia	Opposite	184	64	1998	305
OGANEZOVA Aleksandra	Libero	168	60	1998	270
PLIGUNOVA Ksenia	Middle-blocker	180	68	1998	292
RYSEVA Daria	Setter	175	69	1998	289
SMIRNOVA Ksenia	Opposite	186	73	1998	300
STALNAYA Anastasia	Outside-spiker	188	71	1998	306
VOROBYEVA Maria	Outside-spiker	183	71	1998	306

Tab. 4 Turecko

Head coach: Mehmet Nur Bedestenloglu; Assistant coach: Onur Carikci

Name	Position	Height (cm)	Weight (kg)	Birth year	Spike reach (cm)
AKYALDIZ Ezgi	Outside-spiker	183	69	1998	290
BAYAZIT Sinem	Libero	164	54	1999	270
ERDEM Çağla	Middle-blocker	186	74	1998	298
GÜLÜBAY Buket	Setter	183	62	1999	298
GÜNES Zehra	Middle-blocker	194	82	1999	309
GÜVELİ Yasemin	Middle-blocker	187	68	1999	300
KARAHAN Selmin	Setter	180	70	1998	286
MEMİS Melisa	Libero	169	65	1998	270
ÖZEL Yasemin	Outside-spiker	184	76	1998	285
SAHİN Saliha	Outside-spiker	184	65	1998	291
SENOĞLU Tugba	Outside-spiker	184	64	1998	275
YÜZGENÇ Tutku Burcu	Outside-spiker	188	61	1999	298

Tab. 5 Srbsko

Head coach: Jovo Cakovic; Assistant coach: Milan Milosevic

Name	Position	Height (cm)	Weight (kg)	Birth year	Spike reach (cm)
ASONJA Anja	Outside-spiker	190	75	1999	290
JAKŠIĆ Ana	Setter	178	64	1998	285
KOČIĆ Jovana	Middle-blocker	185	64	1998	290
LAZOVIĆ Katarina	Outside-spiker	175	50	1999	270
MARTINOVIĆ Ana	Outside-spiker	180	63	1998	280
MILOJEVIĆ Ljubica	Middle-blocker	190	72	1998	300
MILOJEVIĆ Tijana	Libero	171	53	1998	270
RADMILOVIĆ Tamara	Opposite	184	64	1999	280
SEKULIĆ Anastasija	Outside-spiker	180	58	1998	280
STOJKOVIĆ Tijana	Outside-spiker	184	58	1999	295
TASIĆ Milica	Outside-spiker	183	62	1999	285
VESELINOVIĆ Andela	Setter	173	55	1999	270

4.2 Výzkumné metody

Základem metodiky práce je rozbor a porovnání úspěšnosti obranných herních činností jednotlivce pro reprezentační družstvo kadetek České Republiky ročníky 1998-1999. Pro rozbor obranných herních činností jednotlivce (blokování, vybírání) jsem zvolila ME kadetek 2015 hraného v Plovdivu (Bulharsko) 28.3. - 5.4.2015, kterého se naše reprezentační družstvo kadetek zúčastnilo.

Pro porovnání a rozboru úspěšnosti obranných herních činností jsme zvolili tým České Republiky, Srbska, Turecka a Ruska. Všechny tyto týmy vyjma ČR se na mistrovství Evropy umístili v první čtyřce v celkovém konečném pořadí. Tým ČR obsadil na tomto turnaji 7. místo.

Data, která jsme rozebírali a mezi sebou porovnávali, jsou zpracována v diagnostickém programu Datavolley, který se používá k hodnocení herních činností jednotlivce. S poskytnutými daty lze pracovat, jelikož všechna tato družstva odehrála na tomto mistrovství stejný počet zápasů (7), tudíž nedojde ke zkreslení výsledků. Družstva jsme porovnávali v obranných herních činnostech ve vyhraných setech, v prohraných setech a ve všech setech. Z dostupných dat z programu Datavolley jsme také zjistili a porovnávali průměrný bodový zisk z přímého bloku na set, počet přímých bodů získaných z přímého bloku ve vyhraných setech, v prohraných setech a ve všech setech u všech vybraných týmů.

Pro hodnocení obranných herních činností jsme použili metodu „hodnotící škály“, dle toho jsme data zpracovali do tabulek a grafů a následně porovnali.

Při zjištění procentuální úspěšnosti je vhodná matematicko-statistická metoda, kde veškeré výsledky jsou vyjádřeny procentuálně s přesností na jednu desetinu.

4.2.1 Hodnocení blokování

Pro hodnocení blokování jsme si na základě dostupných dat z programu Datavolley vytvořili vlastní čtyřstupňovou škálu, která má následující značení:

B+ - úspěšný blok vedoucí k zisku bodu ("na zem soupeře", soupeř nedokáže udržet míč ve hře)

B1 - "nadražený" blok, po kterém míč pokračuje v letu do hřiště blokujícího družstva, které následně může pokračovat ve hře

B2 - blok, při kterém je míč odražen zpět do pole soupeře a soupeř může pokračovat ve hře

B- - chybný blok vedoucí k přímému zisku bodu soupeře (blok do autu, blok v síti, blokováná nahrávka, blok takovým způsobem, po kterém družstvo nemá možnost vybrat míč tak, aby byl udržen ve hře).

Z těchto údajů jsme vypočetli procentuální úspěšnost blokování následujícím způsobem:

U (úspěšnost) = (součet úspěšných pokusů/pokusy celkem) x 100 (%)

Výsledek je uveden v procentech.

Za úspěšné pokusy byly považovány B+, B1, B2, protože tyto stupně hodnocení splňují hlavní úkoly blokování, kterými jsou sražení míče do pole soupeře tak, aby jej již nezpracoval (B+), zpomalení či změna směru útočného úderu soupeře tak, že blokující družstvo má možnost pokračovat ve hře (B1), přehrazení určitého prostoru nad sítí za účelem zabránit přeletu míče do vlastního pole (B2).

Zjišťovali jsme úspěšnost blokování ve vyhraných setech, prohraných setech a ve všech setech u všech družstev a výsledné úspěšnosti blokování jsme mezi sebou porovnali.

4.2.2 Hodnocení vybírání

Pro hodnocení vybírání jsme si na základě dostupných dat z programu Datavolley vytvořili vlastní třístupňovou škálu, která má následující značení:

V1 - úspěšný zákrok v poli, který zabránil dopadu míče na zem a kterým byl míč zpracován tím způsobem, že bráncí družstvo může zaútočit

V2 - úspěšný zákrok v poli, který zabránil dopadu míče na zem, bráncí družstvo po tomto zákroku však již nemůže zaútočit (míč odražený do pole soupeře, po vybrání přehraní míče "zadarmo")

N - neúspěšný zákrok v poli vedoucí k přímému zisku bodu soupeře.

Z těchto údajů jsme vypočetli procentuální úspěšnost vybírání následujícím způsobem:

U (úspěšnost) = počet úspěšných pokusů/pokusy celkem x 100 (%)

Výsledek je uveden v procentech.

Za úspěšné pokusy byly považovány V1 a V2 protože tyto stupně hodnocení splňují hlavní úkoly vybírání, kterými jsou zabránění míče v dopadu na zem s takovým zpracováním, po kterém bránící družstvo může zaútočit (V1), a zabránění míče v dopadu na zem, které vede k pokračování ve hře, ale bez možnosti následného útoku (V2).

Mezi nevybrané míče (N) jsme počítali ty míče, které dopadly do pole, aniž je někdo v poli alespoň tečoval.

Zjišťovali jsme úspěšnost vybírání ve vyhraných setech, prohraných setech a ve všech setech u všech družstev a výsledné úspěšnosti vybírání jsme mezi sebou porovnali.

Na závěr jsme zjistili celkovou procentuální úspěšnost obranných herních činností jednotlivce ve vyhraných setech, prohraných setech a ve všech setech. Toho jsme dosáhli sečtením výsledků procentuální úspěšnosti blokování a procentuální úspěšnosti vybírání a výsledek vydělili dvěma = $(\% U \text{ blokování} + \% U \text{ vybírání} / 2)$. Takto jsme postupně stanovili celkové procentuální úspěšnosti obranných herních činností jednotlivce a výsledky porovnali.

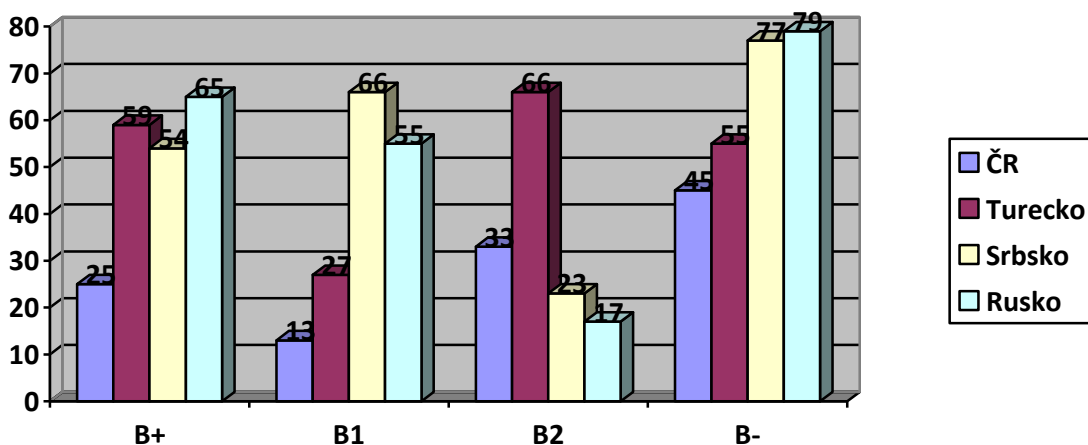
5 Výsledky rozboru

5.1 Porovnání a hodnocení blokování ve vyhraných setech

Tab. 6 Blokování ve vyhraných setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
B+	25	59	54	65
B1	13	27	66	55
B2	33	66	23	17
B-	45	58	77	79

Graf 1 Blokování ve vyhraných setech

Výsledné hodnoty se výrazně lišily. Hlavně u družstva ČR, které mělo nejméně získaných bodů získaných v přímých bodech (B+). ČR ale dosáhla nejlepšího výsledku v hodnocení neúspěšných bloků (B-). Tým Ruska zaznamenal 65 přímých bodů z bloku.

Tab. 7 % úspěšnost blokování ve vyhraných setech

	Počet úspěšných bloků	Celkový počet bloků	% U blokování
ČR	71	116	61,2
Turecko	152	210	72,4
Srbsko	143	220	65
Rusko	137	216	63,4

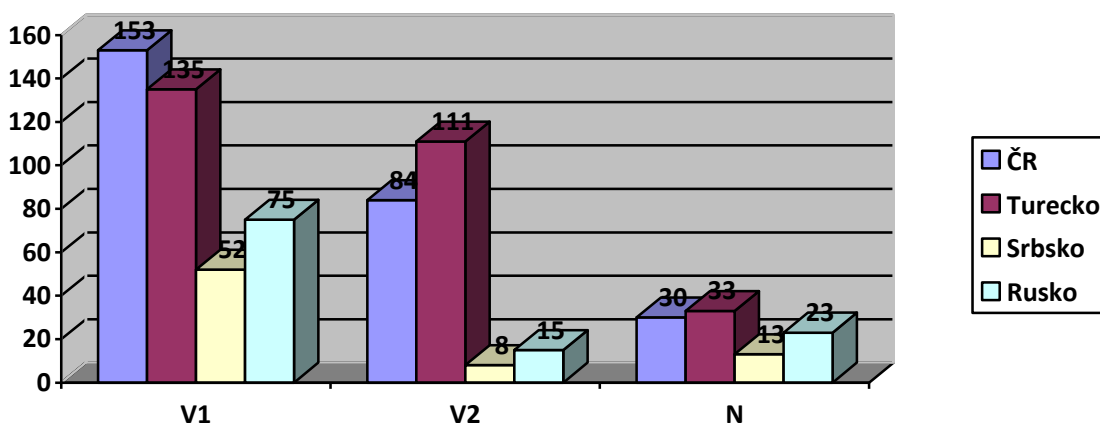
Družstvo ČR dosáhlo nejmenší % úspěšnosti blokování. Zaostávalo o 2,2 % za týmem Ruska, a o 3,8 % za Srbskem.

5.2 Porovnání a hodnocení vybírání ve vyhraných setech

Tab. 8 Vybírání ve vyhraných setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
V1	153	135	52	75
V2	84	111	8	15
N	30	33	13	23

Graf 2 Vybírání ve vyhraných setech

Družstvo ČR dosáhlo největšího počtu 153 bodů za úspěšně vybraný míč. Větší rozdíly byly u počtu vybraných míčů, po kterých bránící se družstvo nemohlo následně zaútočit (V2).

Tab. 9 % úspěšnost vybírání ve vyhraných setech

	Počet úspěšně vybraných míčů	Celkový počet Vybíraných míčů	% U vybírání
ČR	237	267	88,8
Turecko	246	279	88,2
Srbsko	60	73	82,2
Rusko	90	113	79,6

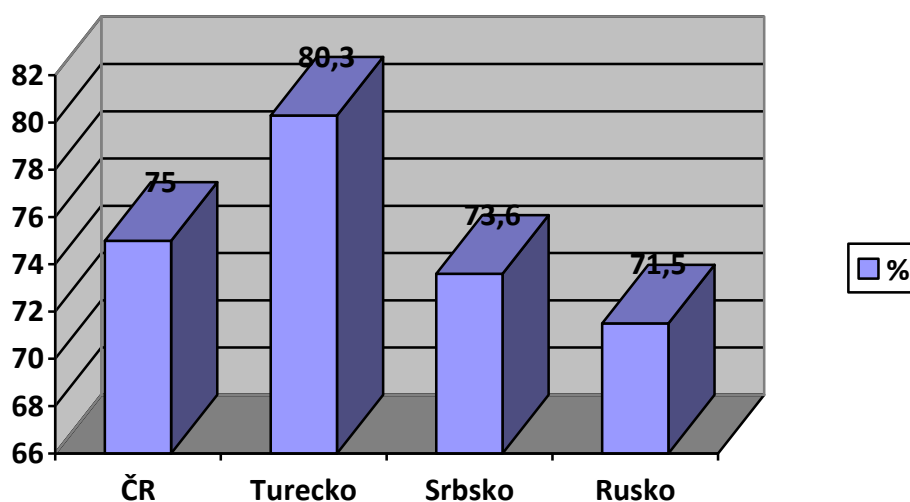
V % úspěšnosti vybírání si nejlépe vedlo družstvo ČR, které s 88,8 % dosáhlo vynikajícího výsledku.

5.3 Porovnání a hodnocení obranných HČJ ve vyhraných setech

Tab. 10 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve vyhraných setech

	% U blokování	% U vybírání	Celková % U obranných HČJ
ČR	61,2	88,8	75
Turecko	72,4	88,2	80,3
Srbsko	65	82,2	73,6
Rusko	63,4	79,6	71,5

Graf 3 Celková % úspěšnost obranných činností ve vyhraných setech

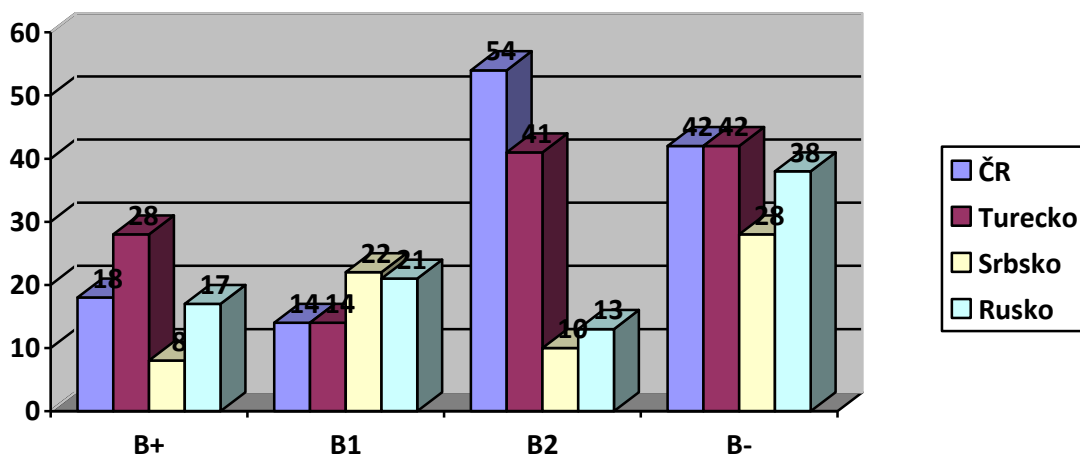
V celkové procentuální úspěšnosti obranných HČJ (blokování + vybírání) ve vyhraných setech dosáhlo Turecko výborné 80,3 % úspěšnosti.

5.4 Porovnání a hodnocení blokování v prohraných setech

Tab. 11 Blokování v prohraných setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
B+	18	28	8	17
B1	14	14	22	21
B2	54	41	10	13
B-	42	42	28	38

Graf 4 Blokování v prohraných setech

Výsledné hodnoty blokování v prohraných setech se výrazně lišily pouze u bloku, při kterém je míč odražen zpět do pole soupeře a soupeř může pokračovat ve hře (B2). Tady dosáhl tým ČR výrazného rozdílu 54 bloků oproti Srbsku, které mělo pouze 10 bodů.

Tab. 12 % úspěšnost blokování v prohraných setech

	Počet úspěšných bloků	Celkový počet bloků	% U blokování
ČR	86	128	61,2
Turecko	83	125	66,4
Srbsko	40	68	58,8
Rusko	51	89	57,3

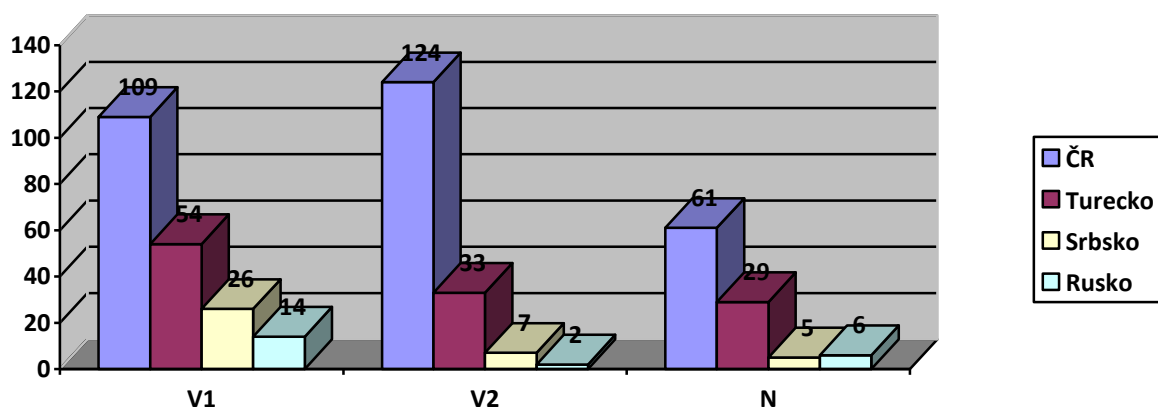
V procentuální úspěšnosti blokování v prohraných setech byl nejlepší tým Turecka, který dosáhl 66,4 %. Rusko za ním zaostávalo o 9,1 %.

5.5 Porovnání a hodnocení vybírání v prohraných setech

Tab. 13 Vybírání v prohraných setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
V1	109	54	26	14
V2	124	33	7	2
N	61	29	5	6

Graf 5 Vybírání v prohraných setech

Tým ČR byl výrazně lepším v počtu úspěšně vybraných míčů (V1) a vybraných míčů (V2), rovněž ale zaznamenal i nejvyšší počet nevybraných míčů (N).

Tab. 14 % úspěšnost vybírání v prohraných setech

	Počet úspěšně vybraných míčů	Celkový počet Vybíraných míčů	% U vybírání
ČR	233	294	79,3
Turecko	87	116	75
Srbsko	33	38	86,8
Rusko	16	22	72,7

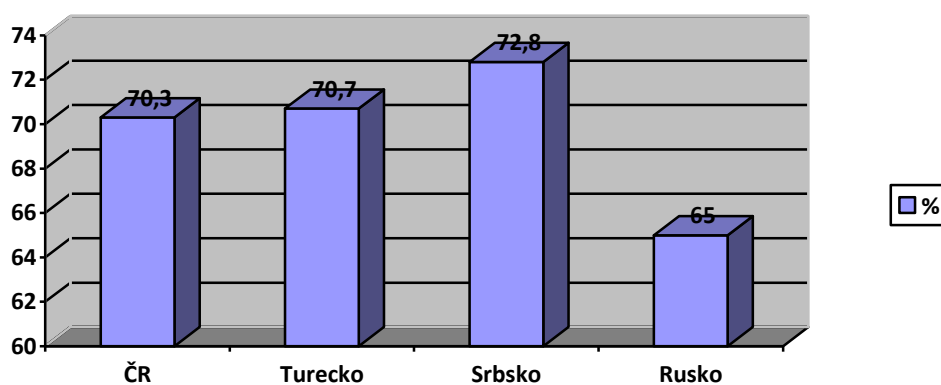
V procentuální úspěšnosti vybírání dosáhlo Srbsko 86,8 %, což je výborný výsledek.

5.6 Porovnání a hodnocení obranných HČJ v prohraných setech

Tab. 15 Celková % úspěšnost obranných HČJ v prohraných setech

	% U blokování	% U vybírání	Celková % U obránných HČJ
ČR	61,2	79,3	70,3
Turecko	66,4	75	70,7
Srbsko	58,8	86,8	72,8
Rusko	57,3	72,7	65

Graf 6 Celková % úspěšnost obranných činností v prohraných setech

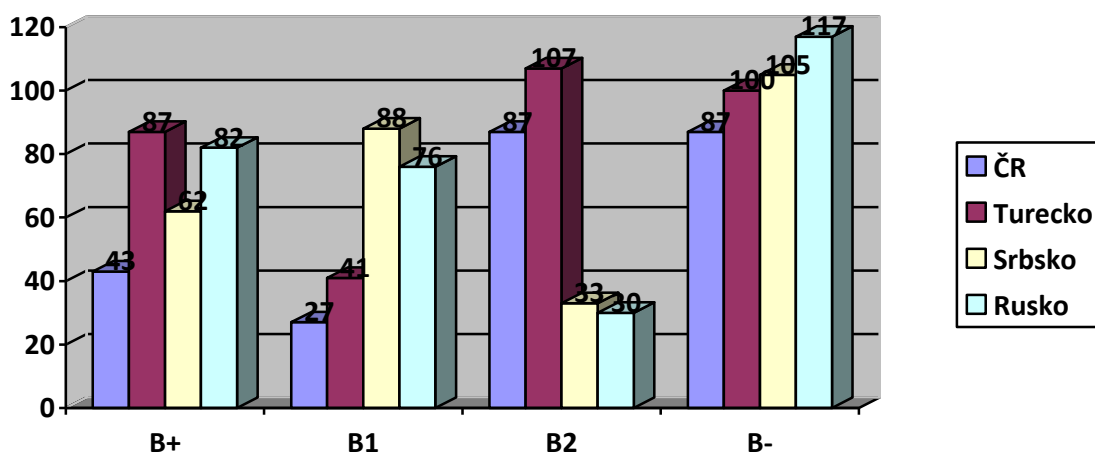
V celkové procentuální úspěšnosti obranných HČJ (blokování + vybírání) v prohraných setech byly výsledky vyrovnané. Pouze tým Ruska měl pouze 65 % úspěšnost.

5.7 Porovnání a hodnocení blokování ve všech setech

Tab. 16 Blokování ve všech setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
B+	43	87	62	82
B1	27	41	88	76
B2	87	107	33	30
B-	87	100	105	117

Graf 7 Blokování ve všech setech

Výsledné hodnoty se výrazně nelišily pouze u neúspěšných bloků (B-), kdy tým ČR dosáhl nejlepšího hodnocení v této činnosti. Naopak měl ale nejmenší počet v přímých bodech získaných blokem (B+).

Tab. 17 % úspěšnost blokování ve všech setech

	Počet úspěšných bloků	Celkový počet bloků	% U blokování
ČR	157	244	64,3
Turecko	235	335	70,1
Srbsko	183	288	63,5
Rusko	188	305	61,6

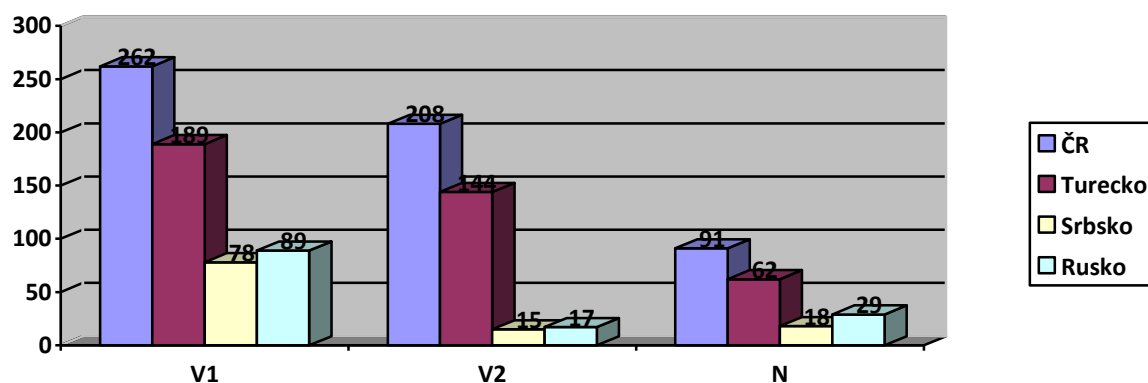
Nejlepší procentuální úspěšnosti blokování ve všech setech dosáhl tým Turecka se 70,1 %.

5.8 Porovnání a hodnocení vybírání ve všech setech

Tab. 18 Vybírání ve všech setech

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
V1	262	189	78	89
V2	208	144	15	17
N	91	62	18	29

Graf 8 Graf vybírání ve všech setech

Nejlepšího výsledku v úspěšně vybraných míčích (V1) dosáhl tým ČR, zároveň ale dosáhl největšího počtu neúspěšných zákroků v poli (N).

Tab. 19 % úspěšnost vybírání ve všech setech

	Počet úspěšně vybraných míčů	Celkový počet Vybíraných míčů	% U vybírání
ČR	470	561	83,8
Turecko	333	395	84,3
Srbsko	93	111	83,8
Rusko	106	135	78,5

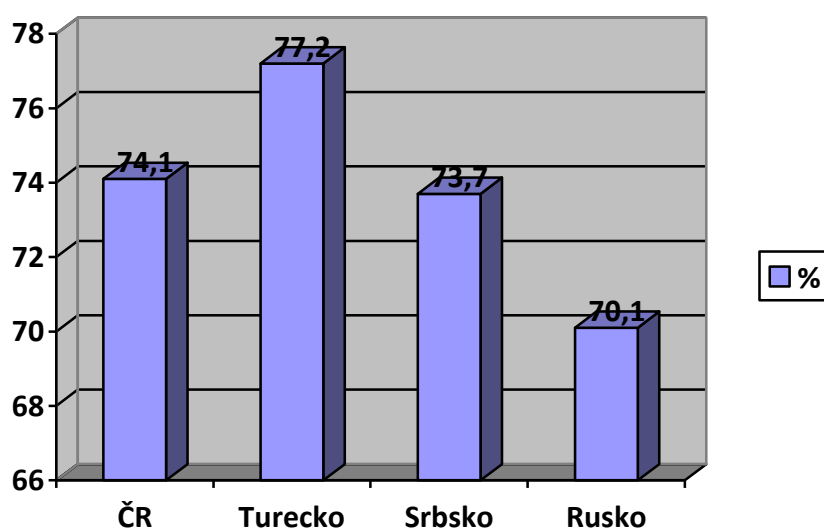
V procentuální úspěšnosti vybírání ve všech setech dosáhl tým ČR a Srbska stejného výsledku 83,8 %. Tyto týmy zaostaly za družstvem Turecka o pouhé 0,5 %.

5.9 Porovnání a hodnocení obranných HČJ ve všech setech

Tab. 20 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve všech setech

	% U blokování	% U vybírání	Celková % U obránných HČJ
ČR	64,3	83,8	74,1
Turecko	70,1	84,3	77,2
Srbsko	63,5	83,8	73,7
Rusko	61,6	78,5	70,1

Graf 9 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve všech setech

V celkové procentuální úspěšnosti obranných HČJ (blokování + vybírání) ve všech setech vyznívá nejlépe pro družstvo Turecka, které dosáhlo výborného výsledku 77,2 %.

5.10 Souhrnná tabulka

Tab. 21 Souhrnná tabulka

	ČR	Turecko	Srbsko	Rusko
% U blokování ve vyhraných setech	61,2	72,4	65	63,4
% U blokování v prohraných setech	61,2	66,4	58,8	57,3
% U blokování ve všech setech	64,3	70,1	63,5	61,6
% U vybírání ve vyhraných setech	88,8	88,2	82,2	79,6
% U vybírání v prohraných setech	79,3	75	86,8	72,7
% U vybírání ve všech setech	83,8	84,3	83,8	78,5
Celková % U obranných HČJ ve vyhraných setech	75	80,3	73,6	71,5
Celková % U obranných HČJ v prohraných setech	70,3	70,7	72,8	65
Celková % U obranných HČJ ve všech setech	74,1	77,2	73,7	70,1

6 Výsledky a diskuze

V této bakalářské práci jsme zjišťovali procentuální úspěšnost blokování, vybírání a obou obranných herních činností jednotlivce u národního týmu kadetek ČR, Turecka, Srbska a Ruska na ME 2015 v Bulharsku. Dále jsme pak porovnali úspěšnost obranných HČJ u těchto týmů. Zjistili jsme, které z družstev mělo účinnější dané herní činnosti jednotlivce, hlavně u blokování, které může skončit bodem pro družstvo.

Ve vyhraných setech v úspěšnosti blokování dosáhl velmi dobrého výsledku tým Turecka 72,4 %, tým Srbska 65 %, Rusko 63,4 % a ČR pouze 61,2 %. Úspěšnost týmu Turecka oproti ČR byla o 11,2 % vyšší. Ve vyhraných setech tým Ruska zaznamenal 65 bloků znamenajících přímý bod (B+). Pouze o šest bloků méně si připsal tým Turecka s 59 body, Srbsko získalo 54 bodů. Tým ČR zaznamenal pouze 25 bloků znamenajících přímý bod, což je o více jak polovinu méně oproti ostatním týmům. Největšího počtu chybných bloků dosáhl tým Ruska se 79 body, za ním tým Srbska 77 bodů, Turecko zaznamenalo 58 neúspěšných bloků (B-). Tým ČR chybně zablokoval pouze 45krát, ale jeho celkový počet bloků byl taktéž o polovinu menší, než zaznamenali zbylá družstva. K dobré úspěšnosti blokování týmu Turecka přispěl vyšší počet bloků (66), při kterém je míč odražen zpět do pole soupeře (B2). Je zajímavé, že tým Ruska dosáhla 3,7 průměrného bodu z bloku v průměru za set, ale přitom v procentuálním hodnocení byl až třetí v úspěšnosti blokování. Turecka získalo 3,7 průměrného bodu z bloku v průměru za set, které přispěli velkou mírou k nejlepší procentuální úspěšnosti v blokování z vyhraných setů. Srbsko získalo 2,7 průměrného bodu z bloku v průměru za set a tým ČR pouze 1,9 průměrného bodu z bloku v průměru za set.

V úspěšnosti ve vybírání ve vyhraných setech dosáhli všechny týmy kvalitních výsledků. Tým ČR, který byl v této statistice nejlepší, získal výborných 88,8 %, když dokázal 153krát úspěšně vybrat míč (V1). Tým Turecka dosáhl také výborného výsledku 88,2 % a zaznamenal 135 úspěšně vybraných míčů (V1). Tým Srbska dosáhl 82,2 % úspěšnosti ve vybírání, a tým Ruska 79,6 % což jsou také dobré výsledky. Jediný tým Srbska zaznamenal nižšího počtu úspěšně vybraných (V1) oproti ostatním týmům.

Z jednotlivých údajů o blokování a vybírání jsme vypočetli celkovou procentuální úspěšnost obranných HČJ jednotlivce ve vyhraných setech. Nejlepší úspěšnosti dosáhl tým Turecka 80,3 %. ČR se díky velmi dobrému hodnocení vybírání

dostala na 75 % úspěšnost hned za Turecko. Srbsko dosáhlo 73,5 % a tým Ruska 71,5 %.

V prohraných setech v procentuální úspěšnosti blokování zaznamenal tým ČR stejného výsledku 61,2 % jako v blokování ve vyhraných setech. Tým Turecka byl s 66,4 % nejúspěšnějším v tomto hodnocení. Družstva Ruska a Srbska nepřekročily hranici 60 % úspěšnosti, když zaznamenalo Srbsko 58,8 % a Rusko 57,3 %. Nejnižšího počtu přímých bodů z bloku zaznamenal tým Srbska, pouze 8 bodů (B+), ale ani ostatní týmy neměly výrazný bodový zisk v této statistice. Pouze tým Turecka získal 28 přímých bodů z bloku, a v průměru na set to bylo 2,8 bodu, což si myslím, že je slušný výsledek. Tým ČR získal pouze 1,3 bodu v průměru na set. Z rozboru lze vyčíst, že v prohraných setech se více chybovalo na bloku (B-), a týmům se nedařilo úspěšně blokovat. ČR a Turecko zaznamenaly vyšší počet bloků (B2), při kterých je míč odražen zpět do pole soupeře a soupeř může pokračovat ve hře, a proto dosáhli nejlepší procentuální úspěšnosti v blokování v prohraných setech.

V úspěšnosti ve vybírání v prohraných setech dosáhl výborného výsledku tým Srbska 86,8 %. Tým ČR dosáhl dobrého výsledku 79,3 %, když dokázal 109krát úspěšně vybrat míč (V1), ale zároveň 61krát nevybral míč (N). K tomuto dobrému výsledku pomohlo 124 úspěšných zákroků v poli, který zabránil dopadu míče na zem (V2). U týmu Turecka byla úspěšnost vybírání 75 % a zaznamenal 54 úspěšně vybraných míčů (V1). Tým Ruska dosáhl 72,7 % úspěšnosti ve vybírání a dohromady zaznamenal pouze 22 vybíraných míčů.

Z jednotlivých údajů o blokování a vybírání jsme vypočetli celkovou procentuální úspěšnost obranných HČJ jednotlivce v prohraných setech. Nejlepší úspěšnosti dosáhl tým Srbska 72,8 %. Úspěšnost Turecka byla 70,7 %, hned za ním tým ČR se 70,3 % úspěšností. Tým Ruska měl pouze 65 % úspěšnost obranných HČJ v prohraných setech.

Ve všech setech v úspěšnosti blokování dosáhl velmi dobrého výsledku tým Turecka 70,1 %, tým ČR 64,3 %, Srbsko 63,5 % a Rusko 61,6 %. Je zajímavé, že tým Ruska měl nejmenší procentuální úspěšnost blokování. V procentuální úspěšnosti mezi týmy nebyly velké rozdíly. Velké rozdíly byly u týmů Turecka a Ruska v zisku přímých bodů z bloku oproti ČR. Tým Turecka zaznamenal 87 bloků znamenajících přímý bod (B+), Rusko zaznamenalo 82 bloků znamenajících přímý bod (B+). Tým ČR

zaznamenal téměř o polovinu méně bodů, pouze 43 bloků znamenajících přímý bod (B+). Největšího počtu chybných bloků dosáhl tým Ruska 117 bodů, za ním tým Srbska 105 bodů, Turecko zaznamenalo 100 neúspěšných bloků (B-). Tým ČR ve všech setech chybně blokoval 87krát. Z rozboru jsme dále zjistili, že tým Turecka dosáhl 3,3 přímého bodu z bloku v průměru za set ze všech odehraných setů, za ním v této statistice dopadl tým Ruska s 3,1 přímého bodu z bloku, Srbsko získalo 2,4 přímého bodu z bloku, a tým ČR pouze 1,6 přímého bodu z bloku v průměru za set. Domnívám se, že tým ČR dosáhl druhé nejlepší procentuální úspěšnosti v blokování na základě zaznamenaných 87 bloků, při kterých je míč odražen zpět do pole soupeře a soupeř může pokračovat ve hře (B2).

V úspěšnosti ve vybírání ve všech setech si myslím, že dosáhly týmy výborných výsledků. Nejúspěšněji vybírajícím byl s 84,3 % tým Turecka, který zaznamenal 189 úspěšně vybraných míčů. Hned za Tureckem se umístili shodně s 83,8 % úspěšností vybírání týmy ČR a Srbska. Tým ČR měl nejvyšší počet úspěšně vybraných míčů (V1 a V2) a zaznamenal dohromady 470 úspěšně vybraných míčů z celkového počtu 561 vybíraných míčů. U týmu Ruska byla 78,5 % úspěšnost, což je z mého pohledu také dobrý výsledek.

Z jednotlivých údajů o blokování a vybírání jsme vypočetli celkovou procentuální úspěšnost obranných HČJ jednotlivce ve všech setech. Nejlepší úspěšnosti dosáhl tým Turecka 77,2 %, který dosáhl nejlepší procentuální úspěšnosti blokování i vybírání ve všech setech. Za týmem Turecka byla na druhém místě se 74,1 % Česká Republika. Pouze o 0,4 % horší byl tým Srbska, který dosáhl 73,7 % úspěšnosti obranných HČJ v prohraných setech. Úspěšnost týmu Ruska byla 70,1 %.

6.1 Shrnutí diskuze

Družstvo České republiky při pohledu na souhrnnou tabulku neznamenal v procentuální úspěšnosti obranných herních činností jednotlivce oproti ostatním týmům rozdílné horší výsledky, jak bychom se mohli domnívat dle celkového umístění na tomto turnaji. V úspěšnosti blokování ve všech setech dosáhl 64,3 % úspěšnosti, a zaznamenal pouze 43 bodových bloků, s průměrem 1,6 bodu z bloku za set. Z tohoto rozboru můžeme potvrdit část hypotézy č. 2, kdy ČR dosáhla nejnižšího počtu bodů přímo z bloku, a v průměru na set nezískal tento tým ani 2 body, což se domnívám, že je to velice malý bodový zisk. Právě bodové bloky, jak tvrdí autoři literatury, přispívají velikou měrou k vítězství v zápase. V procentuální úspěšnosti blokování ze všech setů

si tým ČR ale nevedl nejhůře a nepotvrdil jednu z částí hypotézy č. 2, kdy bude ČR mít nejhůřší procentuální úspěšnost blokování. K úspěšnosti 64,3 % přispěl větší počet bloků (87), při kterých je míč odražen zpět do pole soupeře a soupeř může pokračovat ve hře (B2). V úspěšnosti vybírání se tým ČR pohyboval okolo 80 %, což si myslím, že je velice dobrý výsledek. Zaznamenal nejvíce vybíraných míčů (561) a z toho 470 úspěšných. Domnívám se, že na celkovém umístění družstva ČR mohly mít také vliv faktory technické, a tomuto týmu se nemusely dařit kvalitně ostatní herní činnosti jednotlivce ovlivňující výsledek zápasu (útočný úder, a podání), které jsme ale nerozebírali a neporovnávali, tak to je pouze moje spekulace.

Velkou zajímavostí z provedeného rozboru pro mě bylo, že hráčky Ruska, mistryně Evropy tohoto turnaje, ve všech procentuálních úspěšnostech obranných HČJ dosáhly vždy na nejnižší procento úspěšnosti. Při dílčím rozboru jsme ale mohli zjistit, že Rusko získalo nejvíce bodů přímo z bloku (65) ve vyhraných setech. Z tohoto rozboru je zřejmé, že na výsledku utkání má velký podíl úspěšně zablokovaných míčů na zem soupeře, jak se můžeme dočíst v literatuře. Ve všech setech ve statistice počtu bodů přímo z bloku získal tým Ruska 82 bodů, což je v průměru 3,0 bodu na zápas. Družstvo Srbska získalo 62 bodů přímo z bloku a tým Turecka 87 bodů. Na základě tohoto rozboru můžeme částečně potvrdit hypotézu č. 1, kdy družstvo Ruska (společně s týmem Turecka) získalo nejvyšší počet bodových bloků. U týmu Srbska jsme tuto hypotézu nepotvrdili, a můžeme se domnívat, že u tohoto týmu měl na výsledném pořadí na turnaji vliv lepší úspěšnosti v herních činnostech jednotlivce v útočném úderu a podání, ale také přihrávka a nahrávka, které bodově skončit nemohou, ale herní výkon velikou měrou ovlivňují. U družstva Ruska se lze domnívat, že se mu dařilo v herních činnostech jednotlivce podání i při zakončení útočného úderu, neboť jedna jeho hráčka byla vyhlášena nejvíce bodující hráčkou turnaje a nejlepší blokařkou.

Družstvo Turecka patřilo při rozboru v obranných herních činnostech jednotlivce vždy k nejlépe úspěšným. Můžeme se tedy domnívat, že obranné herní činnosti má tento tým zvládnuté na dobré úrovni, ale nemuselo se mu dařit v jiných herních činnostech, např. podání, útočný úder.

Myslím si, že příčiny rozdílu v úspěšnosti blokování mohou ovlivňovat biologické faktory, somatické předpoklady, např. výška blokařek, kdy naše hráčky patří k nejmenším ve srovnání s vybranými týmy. Můžeme se domnívat, že hráčky jiných družstev mohli mít lepší motorické faktory, např. silové schopnosti, výbušná síla

dolních končetin, která je potřeba ke kvalitnímu vysokému výskoku při blokování a útočném úderu. Dalším faktorem, u kterého se můžeme domnívat, že pozitivně či negativně ovlivní výsledek zápasu, jsou faktory sociální a deformační. Pokud se družstvu daří vyhrávat, a úspěšně plnit taktické pokyny trenéra, hraje ve větší pohodě a má větší motivaci a chuť do utkání.

7 Závěr

V této části bakalářské práce jsme se zaměřili na splnění cílů, které jsme si vytyčili na začátku. Cílem práce bylo provést rozbor a srovnání herní výkonnosti reprezentačních družstev kadetek ČR, Turecka, Ruska a Srbska z Mistrovství Evropy 2015 v Bulharsku z hlediska obranných herních činností jednotlivce - blokování, vybírání.

Naší snahou bylo dále porovnat úspěšnost blokování a vybírání mezi reprezentačními družstvy kadetek ČR, Turecka, Ruska a Srbska.

K cíli jsme postupovali realizací dílčích úkolů přes studium odborné literatury, konzultace příslušné problematiky s odborníky, dále provedli rozbor dat zpracovaných v diagnostickém programu Datavolley, analyzovaná data herních činností jsme vyhodnotili pro příslušná družstva, to vše zpracovali do tabulkové, grafické a slovní podoby a nakonec zhodnotili výsledky rozborů a stanovili závěry.

Vedení Českého volejbalového svazu by rádo vidělo, aby se mládežnické reprezentace pravidelně umisťovaly na předních příčkách evropských i světových šampionátů, na kterých by získávaly tolik potřebné zkušenosti, které by mohly v budoucnu zúročit v extralize žen, nebo v ženské reprezentaci.

Provedli jsme proto porovnání úspěšnosti blokování a vybírání mezi reprezentačními družstvy ČR, Turecka, Srbska a Ruska. Naší snahou bylo zjistit, jak a v čem se budou lišit úspěšnosti obranných herních činností jednotlivce těchto družstev.

Česká Republika si v procentuálních úspěšnostech obranných činností nevedla špatně oproti ostatním týmům. K tomuto výsledku přispělo, že hráčky ČR dosáhly velmi dobrých výsledků v úspěšnosti vybírání. Naopak největší slabinu měl tým ČR v počtu získaných bodů přímo z bloku, které, jak uvádějí odborníci, je v dnešní době pro volejbal velice důležité pro vítězství v zápase. Družstvo Turecka se ukázalo jako nejlepší tým v procentuálním hodnocení úspěšnosti obranných činností. K tomuto výsledku mu taktéž pomohla velmi dobrá úspěšnost ve vybírání a u blokování tomu přibyly právě body získané přímo z bloku. Tým Srbska dosáhl lepšího hodnocení úspěšnosti převážně v hodnocení blokování ve vyhraných setech, k němuž přispěl vyšším počtem bodů získaných přímo z bloku a „nadržným blokem“, po kterém mohl tým pokračovat ve hře. Velmi dobrých výsledků dosáhl i při úspěšnosti hodnocení

vybírání, proto na turnaji bral stříbrné medaile. Zajímavým zjištěním bylo, že tým Ruska v hodnocení úspěšností komplexních obranných činností byl procentuálně nejhorší ve všech statistikách, ale přesto dokázal vyhrát Mistrovství Evropy. Právě u tohoto týmu je patrné, jak je důležité získávat body přímo z bloku. Tento tým této dílčí statistice dominoval ve vyhraných setech, neboť vyhrané sety jsou důležité pro vítězství v zápase. Můžeme se domnívat, že tým Ruska také výborně útočil, a podával, a proto se stal evropským vítězem.

V současné době o výsledku utkání rozhoduje primárně úspěšnost v útočné činnosti družstva. Pokud se ale utkají dvě útočně vyrovnaná družstva, rozhoduje o výsledku právě úspěšnost v obranných činnostech, převážně v blokování (body přímo z bloku). Od toho se odvíjí i doporučení pro současné i budoucí dívčí mládežnická reprezentační družstva zjištěná na základě této práce. Domnívám se, že po primárním zvládnutí útočných činností by měly týmy věnovat více času nácviku obranných HČJ, hlavně blokování (bodovému bloku), který má veliký vliv na výsledku utkání, neboť z výsledků jasně vyplývá, že v těchto činnostech bylo družstvo ČR horší než družstva Ruska, Turecka a Srbska.

Zároveň se domnívám, že cíle bakalářské práce se nám podařilo splnit.

8 Seznam použité literatury

1. BUCHTEL, J. a kol. Teorie a didaktika volejbalu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1011-6.
2. BUCHTEL, J., EJEM, M., VORÁLEK, R. Trénink volejbalu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1967-5.
3. CÍSAŘ, V. Volejbal: technika a taktika hry, průpravná cvičení. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0502-8.
4. DOBRÝ, L: Didaktika sportovních her. Praha: SPN, 1988.
5. DOVALIL, J. a kol. Výkon a trénink ve sportu. 4. vyd. Praha: Olympia, 2009. ISBN 978-80-7376-326-8.
6. EOM, H. J., SCHUTZ, R. V. Statistical Analyses od Volleyball Team Performance. Research Quarterly for Exercise and Sport, 1992.
7. HANČÍK, V., BELAJ, J., MAČURA, I., HORSKÝ, L. Tréning vo volejbale. 1. vyd. Bratislava: Šport, 1982. ISBN 77-004-83.
8. HANÍK, Z., a kol. Volejbal: učebnice pro trenéry mládeže. praha: mladá fronta a.s., 2014. ISBN 978-80-204-3380-0.
9. HANÍK, Z. Volejbal: viděno třemi. Praha: grada publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2744-8.
10. HANÍK, Z., LEHNERT, M. a kol. Volejbal 1: Herní dovednosti a kondice v tréninku mládeže. 1. vyd. Praha: Unitisk, s.r.o., 2004.
11. HANÍK, Z., VLACH, J. a kol. Volejbal 2: Učební texty pro školení trenérů. 1. vyd. Praha: Olympia, 2008. ISBN 978-80-7376-078-6.
12. KAPLAN, O. Volejbal: Technika, pravidla, herní systémy, průpravná cvičení. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-762-1.
13. KENNY, B., GREGORY S. Volleyball: Steps to success. II. Title, United States: Human Kinetics, 2006. ISBN 978-0-7360-6337-1.
14. KLAUS DRAUSCHKE .. Der Volleyballtrainer: Lehrpraxis für Übungsleiter u. Trainer. 4. völlig neue Aufl. München u.a: BLV Verl.-Ges, 1987. ISBN 3405133777.

15. MALÝ, Z. Metodický dopis: Soubor cvičení pro zdokonalování technickotaktické přípravy vrcholových hráčů volejbalu všech specializací. Praha: Sportpropag, 1990.
16. PAPAGEORGIOU, Athanasios a WILLY SPITZLEY. MITARB.: RAINER CHRIST. Handbuch für Volleyball: Grundlagenausbildung. 4., unveränd. Aufl. Aachen: Meyer & Meyer, 1998. ISBN 3891242832.
17. PŘIDAL, V., ZAPLETALOVÁ, L., Volejbal. Bratislava: PEEM, 2003. ISBN 80-88901-85-5
18. PŘÍBRAMSKÁ, A. Učebnice pro trenéry III. Třídy. Praha: FTVS UK, 1996.
19. SOBOTKA, V. Teorie a didaktika odbíjené. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. ISBN 80-210-1194-7.
20. THE EUROPEAN VOLLEYBALL CONFEDERATION. Czech Republic. [online]. ©2011 [cit. 2017-08-14]. Dostupné z: <http://www.cev.lu/Competition-Area/CompetitionTeamDetails.aspx?TeamID=8951&ID=757>
21. THE EUROPEAN VOLLEYBALL CONFEDERATION. Russia. [online]. ©2011 [cit. 2017-08-14]. Dostupné z: <http://www.cev.lu/Competition-Area/CompetitionTeamDetails.aspx?TeamID=8970&ID=757>
22. THE EUROPEAN VOLLEYBALL CONFEDERATION. Serbia. [online]. ©2011 [cit. 2017-08-14]. Dostupné z: <http://www.cev.lu/Competition-Area/CompetitionTeamDetails.aspx?TeamID=8971&ID=757>
23. THE EUROPEAN VOLLEYBALL CONFEDERATION. Turkey. [online]. ©2011 [cit. 2017-08-14]. Dostupné z: <http://www.cev.lu/Competition-Area/CompetitionTeamDetails.aspx?TeamID=8976&ID=757>
24. VORÁLEK, R.: Vrcholový sport volejbal. Praha: VVS UV ČSTV, 1986.
25. ZAPLETALOVÁ, L., PŘIDAL, V. Vplyv kvality herních činností jednotlivca na úspěšnost družstva vo volejbale. In: Acta Fac. Educ. Phys. Comenianae, XXXVII, 1995.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Celkové pořadí ME.....	34
Tabulka 2 Česká Republika.....	35
Tabulka 3 Rusko.....	35
Tabulka 4 Turecko.....	36
Tabulka 5 Srbsko.....	36
Tabulka 6 Blokování ve vyhraných setech.....	40
Tabulka 7 % úspěšnost blokování ve vyhraných setech.....	41
Tabulka 8 Vybírání ve vyhraných setech.....	41
Tabulka 9 % úspěšnost vybírání ve vyhraných setech.....	42
Tabulka 10 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve vyhraných setech.....	42
Tabulka 11 Blokování v prohraných setech.....	43
Tabulka 12 % úspěšnost blokování v prohraných setech.....	44
Tabulka 13 Vybírání v prohraných setech.....	44
Tabulka 14 % úspěšnost vybírání v prohraných setech.....	45
Tabulka 15 Celková % úspěšnost obranných HČJ v prohraných setech.....	45
Tabulka 16 Blokování ve všech setech.....	46
Tabulka 17 % úspěšnost blokování ve všech setech.....	47
Tabulka 18 Vybírání ve všech setech.....	47
Tabulka 19 % úspěšnost vybírání ve všech setech.....	48
Tabulka 20 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve všech setech.....	48
Tabulka 21 Souhrnná tabulka.....	49

Seznam grafů

Graf 1 Blokování ve vyhraných setech.....	40
Graf 2 Vybírání ve vyhraných setech.....	41
Graf 3 Celková % úspěšnost obranných činností ve vyhraných setech.....	42
Graf 4 Blokování v prohraných setech.....	43
Graf 5 Vybírání v prohraných setech.....	44
Graf 6 Celková % úspěšnost obranných činností v prohraných setech.....	45
Graf 7 Blokování ve všech setech.....	46
Graf 8 Graf vybírání ve všech setech.....	47
Graf 9 Celková % úspěšnost obranných HČJ ve všech setech.....	48